

Synne Aadde Nordgård

Men tankene mine får du aldri!

Det norske oljeforbudet som en
translasjonsprosess

Masteroppgave i Studier av kunnskap, teknologi og samfunn
(STS)

Mai 2019

Synne Aadde Nordgård

Men tankene mine får du aldri!

Det norske oljeforbudet som en
translasjonsprosess

Masteroppgave i Studier av kunnskap, teknologi og samfunn (STS)
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for tverrfaglige kulturstudier

Om STS-ALMA

*Denne masteroppgaven inngår i masterprogrammet i **Studier av kunnskap, teknologi og samfunn, arbeidslivsrettet masterløp (STS-ALMA)***

Masterprogrammet i studier av kunnskap, teknologi og samfunn - arbeidsrettet masterløp (STS-ALMA), ved NTNU inneholder en felles skoleringsdel i teori og metode på til sammen 45 studiepoeng. I tillegg inkluderer dette løpet en arbeidslivsrettet praksisdel på 22,5 studiepoeng, der 7,5 studiepoeng dekkes av det tverrfaglige prosjektemnet «Eksperter i team» og 15 studiepoeng av emnet «Praksisopphold i bedrift/institusjon». I sistnevnte emne har studenten hospitert i en bedrift/institusjon og gjort et arbeidsoppdrag for denne. Også masteroppgaven er skrevet på oppdrag fra bedriften/institusjonen og er på 37,5 studiepoeng. Den er en selvstendig FoU-utredning og kandidaten har fått faglig veiledning av vitenskapelige ansatte ved NTNU. Dette masterstudiet representerer en ytterligere fordypning og kunnskapsoppbygging i forhold til studentens bachelorgrad. Målet er å gi kandidatene ferdigheter til å anvende, formidle og praktisere faget på et høyt nivå, i tillegg til praktisk arbeidslivserfaring. Et masterstudium i kunnskap, teknologi og samfunn, arbeidslivsrettet masterløp (STS-ALMA) gir kvalifikasjoner for arbeid innenfor et bredt spekter av områder som undervisning, offentlig og privat administrasjon, medier og informasjons- og opplysningsvirksomhet, utredningsarbeid og strategi/politikkutvikling.

Forord

(Jeg vil først poengtere at dette forordet ble skrevet under bordet på lesesal 5461 under et, av mange, små sammenbrudd i innspurten av masterskrivingen)

Først av alt vil jeg takke mine veiledere Stig Kvaal og Helen Jøsok Gansmo. Takk for at dere ikke mistet troen på meg. Selv om jeg brukte uttrykkene ”man”, ”når det kommer til” og ”sitter på” alt for mange ganger per kapittel, og at jeg i tillegg ikke er særlig glad i å bruke komma. Takk for å alltid bli tilbudt kaffe, og takk for fantastisk veiledning!

Så vil jeg takke informantene mine. Takk for at dere brukte litt av deres tid på å gjøre denne oppgaven mulig.

Jeg vil også takke alle i klassen, og alle som har vært på lesesalen. Takk for kanelboller på onsdager og takk for gode innspill! En spesiell takk til Kristine! Takk for støtte gjennom mine sammenbrudd, ekstremt mange kaffekopper og god stemning selv i stressende og intense perioder!

Takk til Amalie, Andreas, Tina og Ingvild! Tusen takk for uendelig med støtte, engasjement og gode ord!

Tusen takk til mamma og pappa. Takk for at dere brukte så mye tid på å lese over og å gi oppgaven min en språkvask. Takk til Stine – for at du alltid blir like overrasket hver gang vi snakker om at jeg skal levere master!

Til slutt ønsker jeg å takke Studentersamfundet i Trondhjem og UKA. Dere ga meg en utfordring med å levere masteroppgaven på normert tid, men jeg klarte det! Takk for utallige små, store, historiske og magiske øyeblikk!

Synne Aadde Nordgård
Mai 2019

Sammendrag

Norge har forpliktet seg til å redusere klimautslipp med 40% innen 2030. I 2017 viste tall at klimautslippet hadde økt med 3% fra 1990. Det er altså en lang vei å gå for å nå målet som er satt, og den norske staten har gjort flere tiltak for å kunne redusere utslippet. Et av disse tiltakene er forskriften mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger. Forbudet ble vedtatt juni 2018, og som gjelder i sin helhet fra 1. januar 2020. Oljeforbudet har som hensikt å redusere utslippet av CO₂ knyttet til bruken av mineralolje i norsk bygninger.

I denne oppgaven ser jeg på de problemene som Oljeforbudet prøver å løse. Ved å løse disse problemene er det derimot flere problemer som oppstår. I forbudet blir ansvaret om å håndheve forbudet delegert til de enkelte kommunene. Vi har 426 kommuner i Norge. Noe som vil si at det kan være 426 ulike måter å fortolke forbudet på, og 426 ulike måter å håndheve forbudet på.

For å belyse problemene som oppstår, og de ulike tolkningene av Oljeforbudet har jeg brukt Aktør-Nettverksteori og translasjon. Jeg har brukt Callon sin translasjonsmodell for å analysere de ulike fortolkningen og oversettelsene som er gjort av forbudet.

Norge har i dag ikke et register som forteller hvor mange husstander og bygninger som benytter seg av mineralolje til oppvarming. Det at det ikke finnes et slikt register gjør arbeidet med å håndheve forbudet mye vanskeligere for alle parter, og det vil ikke kunne bli sagt med sikkerhet at alle oppfyller kravene som er satt i forbudet.

Når forbudet mot mineralolje trer i kraft er det også flere lovbestemmelser som vil være viktig å følge med på. Forurensningsforskriften gjelder for alle nedgravde oljetanker over 3200 l. I Forurensningsforskriften blir det fastsatt at alle nedgravde oljetanker over 3200 l skal vedlikeholdes jevnlig, og om de ikke er i bruk skal tankene tømmes og fjernes. De aller fleste privateide oljetanker derimot, er under 3200 l. Det vil si at de ikke omfattes av hverken Oljeforbudet, som ikke nevner oljetanker i det hele tatt, eller Forurensningsforskriften. Disse tankene vil bli liggende som tikkende miljøbomber i norske hager i mange år framover.

Abstract

In 1990 Norway committed to reducing greenhouse gas emissions with 40% within 2030. Studies done in 2017 showed that the number had gone up with 3% from the number in 1990. We still have a long way to go when it comes to reducing the greenhouse gas emissions, and the Norwegian government have decided on many measures to reduce the numbers. One of these measures is the ban of fossil fuel used in heating of buildings, the ban was decided in June of 2018 and will be official on the 1st of January 2020.

In this paper, I will look at the problems which the ban of fossil fuel is trying to solve. By solving these problems new problems appear. The ban puts the responsibility of enforcing the ban on the different counties. We have 426 different counties in Norway. This means that there will be 426 different interpretations of the ban, and 426 different ways to enforce the ban.

To enlighten the problems, I will use actor-network theory. I will also use translation to view the different interpretations of the ban. I will use Callons translation model to view the different translations of the ban and how the different translations will make for different interpretations.

Norway does not have a register over the different households and buildings that use fossil fuel to heat up the buildings. This is a problem that will make it difficult for everyone to enforce the ban of fossil fuel, and we cannot be certain that all the users of fossil fuel follow the ban.

When the ban against fossil fuel is active it will also be important to remember other laws that also regulate the environment. The law to regulate pollution (Forurensningsforskriften) regulates oil tanks over 3200 l. The law says that all tanks over 3200 l needs to be checked regularly, and if not in use, be emptied and removed. Most of oil tanks that are owned by private households are under 3200 l, and therefor will not be a part of the pollution regulation. Neither the law of pollution regulation or the ban of fossil fuel mentions oil tanks under 3200 l. This means that there will be possible environment bombs in the gardens of Norwegians household in many year to come.

Innholdsfortegnelse

KAPITTEL 1: NORSKE KLIMAFORPLIKTELSER.....	1
PROBLEMSTILLING.....	2
TIDLIGERE FORSKNING	3
BAKGRUNNSINFORMASJON.....	5
TEORI	9
METODE	13
OPPGAVENS OPPBYGGING.....	19
KAPITTEL 2: OLJEFORBUDET – VIL DET LØSE PROBLEM(ENE)?	21
FORURENSNINGSFORSKRIFTEN	21
HVILKET PROBLEM SKAL OLJEFORBUDET LØSE?	23
HØRINGSNOTAT.....	23
HØRINGSSVAR	26
OLJEFORBUDET.....	30
INNFØRING AV FORBUDET – HVEM STÅR TIL ANSVAR?	34
KAPITTEL 3: 426 KOMMUNER – 426 ULIKE LØSNINGER	37
OSLO KOMMUNE; ET EKSEMPEL AV 426	37
KAN DET FIXSES?.....	38
VI GIR DEG EN ROLLE OG MENING!	42
BLI MED OSS Å REDDE VERDEN FRA KLIMAUTSLIPP!.....	43
ROM BLE IKKE BYGGET PÅ EN DAG – VI MÅ JOBBE VIDERE	46
TRANSLASJONSPROSESSEN	48
HVORFOR HAR DET IKKE BLITT GJORT MER ARBEID?	49
KAPITTEL 4: STORE TANKER, LITE HANDLING	51
OLJEFORBUDET – RETT LØSNING, MEN FEIL PROBLEM?	52
OLJEFORBUDET SOM EN TRANSLASJON	53
MEN TANKENE MINE FÅR DU ALDRI!	54

REFERANSER	57
VEDLEGG	61
VEDLEGG 1: PRISER PÅ FYRINGSOLJE 2003-2018	61
VEDLEGG 2: NATUR & MILJØS KOMMUNEUNDERSØKELSE HØSTEN 2012 – NORD-TRØNDELAG. HENTET FRA NATURVERNFORBUNDET	62
VEDLEGG 3: INTERVJUGUIDE	63

Figurliste

Figur 1 Husholdninger (prosent), etter oppvarmingsutstyr og år	6
Figur 2 Energibruk per husholdning etter energiprodukt. kWh tilført energi	7
Figur 3 Pris på fyringsolje (kr/liter). 2003-2018	8
Figur 4 Natur og Miljø's kommuneundersøkelse høsten 2012	9

Kapittel 1

Norske klimaforpliktelser

Lille julaften 1969 ble oljefeltet Ekofisk oppdaget. Dette ble starten på det som i dag kalles det norske oljeeventyret (Regjeringen, 2019). Siden da har den norske produksjonen og eksporten av olje vært svært viktig for utviklingen i Norge.

Norge forpliktet seg i 1990 til å redusere klimautslippet med 40 % innen 2030 (Christensen L. , 2018). Tall fra SSB i 2017 viste at Norge lå 3% over utslippet fra 1990. I år er det 11 år til 2030. Hvordan skal man kunne nå målet som er satt for 2030 om utslippet fortsetter å stige?

Under en pressekonferanse om norske klimaforpliktelser i 2015 uttalte partileder i Venstre Trine Skei Grande:

Norge vil gå fra en vekstfilosofi knyttet til olje, til å gå til den grønne veksten (Regjeringen, 2015).

Dette sitatet forteller om den overgangen som er ønskelig for at Norge skal kunne nå de miljøforpliktelsene vi har godtatt. Norge har lenge blitt sett på som en oljenasjon, og dette har bidratt til at vi i dag står overfor miljøutfordringer knyttet til nettopp vår bruk og produksjon av olje.

Det er tidligere lagt mye vekt på utslipp knyttet til transport, og hvordan det er mulig å redusere utslippet fra denne sektoren. Det er satt i gang tiltak for å øke bruken av el-biler, der man for eksempel får reduserte utgifter knyttet til bilholdet og kan kjøre i kollektivfeltet for å slippe kø. I 2015 var det likevel bygninger som sto for 40% av energiforbruket og klimautslippene i verden (Dragland, 2015). Skal det være mulig å få ned utslippet må det derfor legges mer vekt på hvordan utslippene fra bygg kan reduseres. Siden vi ikke har mulighet til å skifte ut og bygge nye bygninger, må vi se på hvordan vi kan få ned utslippet på andre måter (Berker, Gansmo, & Junghans, 2014).

Allerede på 1950-tallet begynte man i Norge å bruke olje til oppvarming av hus og bygninger. Dette var en billig form for oppvarming som var tilgjengelig over hele landet (Steinkjer kommune, 2019). De tankene som ble gravd ned og tatt i bruk i denne perioden hadde vanligvis en levetid på 25-30 år. Det vil si at vi i dag står ovenfor et problem hvor disse gamle tankene står i fare for å være rustne, og

dette vil kunne føre til store oljelekkasjer rundt om i landet (Steinkjer kommune, 2019).

28. juni 2018 ble en forskrift mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger vedtatt, som en del av den norske forpliktelsen til å minske CO₂-utlipp innen 2030. I 2012 anslo Naturvernforbundet at det finnes rundt 300 000 nedgravde oljetanker i Norge. De nedgravde oljetankene rammes ikke av forbudet mot bruk av mineralolje, og det er derfor viktig å se om disse tankene rammes av andre forbud. Slik situasjonen er i dag, er det beregnet av Miljødirektoratet at det i Norge finnes rundt 80 000 oljetanker i privatboliger og ca. 75 000 parafinkaminer (Christensen T. B., 2017). I 2016 ble det solgt 287 953 tusen liter fyringsolje for å kunne ta i bruk disse fyringsanleggene (Christensen T. B., 2017).

Er det slik at klima er viktigere enn miljø? Norge har forpliktet seg til å redusere klimautslippet, men klimautslippet er likevel gått opp. Det vil derfor være viktig for Norge å vise at det er gjort tiltak for å nå disse forpliktelsene. Vil fokuset på å redusere klimautslipp gå utover fokuset på å hindre miljøforurensning? Dette skal jeg se på i denne oppgaven.

Problemstilling

Forbudet mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger er et tiltak for å løse problemer knyttet til klimautslipp. Norge har forpliktet seg til å redusere klimautslipp. Det må likevel stilles spørsmål til om Oljeforbudet vil løse alle problemer, eller vil det skape andre problemer?

Ansvar for å håndheve forbudet er lagt på kommunene. Vil dette ha noe å si for gjennomføringen av forbudet? Norge består av 426 kommuner. Det vil si at det kan være 426 ulike måter å håndheve forbudet på. Det er dette jeg vil å se på i denne oppgaven, og jeg ønsker å belyse hvordan ulike kommuner håndhever av forbudet som trer i kraft 1. januar 2020.

Min problemstilling er:

Hvilke problemer skal Oljeforbudet løse, og hvilke problemer kan oppstå som følge av Oljeforbudet?

Jeg har også følgende delproblemstillinger:

Hva er forventet av kommunene i gjennomføringen av forbudet?

Hvordan oppfatter kommunene sin rolle, og hvordan har kommunene tolket forbudet?

For å kunne besvare disse spørsmålene vil jeg undersøke hvilke ressurser kommunene har brukt, og hvilke tiltak de har satt i gang for å kunne håndheve forbudet. Jeg kommer også til å se på hvilken informasjon kommunene selv mener de har fått om forbudet, og hvordan den har påvirket deres arbeid. Jeg leter også etter svar på om det finnes register over oljefyringsanlegg og nedgravde tanker, og hvis dette ikke finnes, hvordan det da er planlagt å kunne håndheve forbudet.

Tidligere forskning

I denne delen av oppgaven skal jeg se på tidligere forskning som er gjort når det kommer til oppvarming og energibruk i norske husstander. Jeg skal også se mer detaljert på datainnsamling som er rettet mot Oljeforbudet og oljetanker som kommer til å ha en innvirkning på hvordan man i dag skal håndheve et slikt forbud.

For å gi et bilde av hvordan bruken av energi i hjemmet har endret seg, har jeg sett på Margrethe Aunes doktorgradsavhandling fra 1998. I denne avhandlingen ser hun på den rollen energi og energiforbruk har hatt når det kommer til norske hjem og boliger.

I 1996 var det strømkrise i Norge, og staten ønsket at man skulle få forbruket ned (Aune, 1998). Det ble i denne perioden satt i gang mange tiltak som skulle hjelpe å få ned forbruket i form av ulike kampanjer og andre tiltak. I perioden det ble jobbet med dette gikk strømforbruket ned i de norske hjem, og man så at det hadde en effekt med kampanjer for å senke forbruket. Det som også skjedde var at forbruket av ved og olje gikk opp i takt med at strømforbruket gikk ned (Aune, 1998). Dette viser at selv om tiltakene hadde en effekt, ønsker den norske befolkningen å holde hjemmene sine komfortable. De fant derfor andre måter å bruke energi på.

Det er interessant å se at selv om man på denne tiden begynte å se hvilken effekt CO₂ hadde på klimaet, så fungerte likevel ikke de tiltakene som ble satt i gang på en måte som gagnet klimaet. Da man i 1996 satte i gang tiltak for å minske forbruket av strøm, gikk forbruket av olje opp. Dette er noe vi i dag kan sammenligne med at når staten ønsker å minske forbruket av olje, vil andre energiformer stige i takt med dette. I Aune sin avhandling forklarer hun hvorfor energi er viktig i norske hjem, og at det er blitt en del av det som gir følelsen av et hjem. Det er viktig for nordmenn at man trives i sitt hjem, og det å ha varmtvann og varme er blitt en viktig del av dette (Aune, 1998).

For mange vil det derfor være en stor overgang om man skal skifte ut en energikilde som har fungert godt i mange år, og det kan bli en ekstra hindring å gjøre dette om det er noe som gir de følelsen av å ha et hjem. Siden det var på 1950-1960 tallet at man begynte med oljefyring, vil dette også si at det er mange eldre hus og husstander som har disse oljefyrene (Steinkjer kommune, 2019). Dette er også noe som kan være en faktor når det kommer til utskifting av oljefyring, da det sannsynligvis er den eldre delen av befolkningen som trenger å skifte energiform. Den eldre generasjonen har blitt vant til å bruke en gitt form for oppvarming, og vil også dere kunne ha vansker med å skjønne behovet for å endre på dette. Viktigheten av energi i norske hjem er ikke blitt mindre med årene, og i dag er vi nok enda mer avhengige av å ha et hjem der man kan stole på tilførelsen av energi.

Det er også gjort mye forskning på hvilken effekt utslipp av mineralolje har på klimaendringene og hvordan dette henger sammen. I en artikkel skrevet av Marco Grasso i 2019 skriver han om hvordan oljeindustrien har innvirkning i verdenspolitikken og hvordan dette igjen er med på å skape klimaendringer.

I 1990 kom over 80% av energien i verden fra fossilt brensel (Grasso, 2019). Grasso skriver at dette er tall som ikke er stort endret i dag. Selv om det er lagt vekt på å redusere utslippet knyttet til fossilt brensel er det ikke noe som vises tydelig i tall i dag. I denne artikkelen viser også Grasso til at selv om det i 1990 ble bestemt at utslippet av CO₂ skulle kuttes fram mot 2030, så viste tall i 2017 at utslippet hadde gått opp med 2% på verdensbasis. Dette samsvarer også med tallene fra SSB som ble nevnt tidligere.

Grasso fokuserer på hvordan oljeindustrien både direkte og indirekte har stor innflytelse på klimaendringene. Direkte har den innflytelse ved at den står for salget av fossilt brensel. Selv om fossilt brensel er en relativt ny energikilde, er det i dag blitt en svært viktig energikilde. I dag brukes olje til det meste. Alt fra produksjon og bruk av mobiltelefoner, datamaskiner, tannpasta og medisiner til transport og oppvarming av bygninger kan i dag gjøres med hjelp av oljeindustrien (Grasso, 2019). Oljeindustrien har klart å etablere seg som en viktig aktør i samfunnet på en svært kort periode, og dette er en av grunnene til at den også i dag er med på å skape klimaendringer.

Oljeselskapene er også indirekte med på å skape klimaendringer gjennom å investere penger i land og selskaper som bruker fossilt brensel, og som jobber med å hente ut fossilt brensel (Grasso, 2019). Dett er også en viktig faktor i reduksjonen av utslipp av CO₂. Dette er derfor også noe som vil være viktig når det i dag jobbes med å sette i gang tiltak for å reduser utslipp, slik som forbudet mot bruk av mineralolje. Det er oljeselskapene som forsyner brukere, og det er de som investerer de pengene de tjener.

Grasso viser at det gjennom årene er gjort mange tiltak for å redusere utslipp av CO₂, men at de har hatt liten eller ingen effekt. I artikkelen begrunner han dette med oljeselskapene sin rolle og hvordan oljeselskapene velger å investere penger (Grasso, 2019).

Bakgrunnsinformasjon

Om det skal være mulighet for å gjennomføre forbudet mot mineralolje, trenger man oversikt over situasjonen, og man trenger å vite hvor mange oljefyrer og oljetanker det er snakk om. Det er i tillegg til tidligere forskning, utarbeidet statistikk som omhandler oljefyrer og oljetanker.

I 2011 sendte Norsk Boligbyggelag (NBBL) ut en spørreundersøkelse for å kartlegge energiforbruket i norske boligbyggelag. Deltakeren i denne undersøkelsen ble spurt om energiforbruket sitt, og hvordan dette var basert på bosituasjon. Det var nærmere 14000 deltakere som svarte, og de var spredt rundt i hele landet.

Av de svarene som kom inn var det 36% som bodde i enebolig og 30% som bodde i småhus/lavblokker. Av de svarene som kom inn var det 12% som hadde vannbåren varme i huset. Det er dette tallet som kan gi en indikasjon på hvor mange som bruker en form for mineralolje til oppvarming. Av de som svarte vannbåren varme var det igjen 15,3% som sa at de brukte olje til oppvarming (Amundsen, 2011). De fleste som svarte at de brukte vannbåren varme og olje bodde i enebolig eller i lavblokker.

Disse tallene er med på å gi et bilde av situasjonen i dag. Tallene viser at de fleste brukere av mineralolje bor i enebolig eller lavblokker. Det vil også si at om man ønsker å skaffe mer informasjon er det her man burde begynne.

For å kunne gi et bilde av energiforbruket til norske husstander har jeg brukt statistikk som er utarbeidet av Statistisk Sentralbyrå. Denne statistikken viser hvilken form for oppvarmingsutstyr som blir brukt av norske husstander i perioden 1994-2012. I denne tabellen er det flere oppvarmingsmetoder som kan benytte seg av olje. De tydeligste er "Ovn for olje og parafin", "Kombiovn for olje og parafin" og "Egen sentralfyr m/olje". Det er likevel flere som kan benytte seg av olje og parafin, for eksempel "Egen sentralfyr" og "Egen sentralfyr utenom fjernvarme".

10571: Husholdninger (prosent), etter oppvarmingsutstyr, statistikkvariabel og år					
	Husholdninger				
	1994	2001	2004	2009	2012
Alle typer oppvarmingssystem	100	100	100	100	100
Varmekabler	6	9	8	7	9
Elektriske ovner	58	60	54	48	44
Varmepumpe	0	0	3	15	21
Luft-luft varmpumpe	0	0	2	14	19
Berg-vann-jord varmpumpe	0	0	1	1	2
Ovn for olje eller parafin	4	5	4	1	1
Vedovn og/eller peis	17	17	21	17	12
Kombiovn for olje og parafin	3	1	2	2	1
Pelletsovn	0	0
Gassovn	1	0
Varmegjenvinning	1	2
Fjernvarme	1	1	1	2	3
Felles eller egen sentralfyr utenom fjernvarme	10	6	8	6	6
Felles sentralfyr utenom fjernvarme	4	4	..	3	4
Egen sentralfyr	6	2	..	3	3
Egen sentralfyr m/olje	2	0	3	3	2
Egen sentralfyr m/elektrisitet	1	1	2	1	2
Egen sentralfyr m/ved	0	0	0	0	0
Egen sentralfyr med varmpumpe eller gass	1	1
Annen type egen sentralfyr som kan bruke flere energityper	2	0	1	1	1
Ukjent sentralfyr	1	0	0
Annet oppvarmingsutstyr	1	0	0	0	0
.. = Oppgave mangler					

Figur 1 Husholdninger (prosent), etter oppvarmingsutstyr og år. Hentet fra Statistisk Sentralbyrå

Når vi ser på disse tallene, kan vi se at andelen av husholdninger som benytter olje og parafin har gått ned i denne perioden. Tallene er likevel relativt stabile og det har ikke skjedd drastiske endringer. Tallene viser likevel en tendens på at det er flere som har gått bort fra mineralolje og gått over til en annen form for energi.

Den oppvarmingsmetoden som har gått mest opp i denne perioden er bruken av varmpumpe. Her kan vi se en drastisk økning fra 0% i 2001 til 21% i 2012. Vi kan også se at bruken av elektriske ovner har gått ned i samme periode fra 60% i 2001 til 44% i 2012. Dette viser at flere har gått over til varmpumpe etter å ha skiftet ut enten et elektrisk oppvarmingssystem eller et oppvarmingssystem basert på olje og parafin.

Som nevnt, kan vi se at andelen olje og parafin har gått ned i perioden 1994-2012. Denne tabellen viser en trend som har skjedd over en lengre periode. Vi kan se at det er mønster som dannes i denne perioden ved at man går bort fra oppvarmingskilder som olje og parafin til fordel for varmpumper eller annen mer miljøvennlig teknologi.

Statistisk Sentralbyrå har også gjort en kartlegging som viser energiforbruket til husholdninger basert på energiprodukt. Det er interessant å se hvor lite forbruket

av olje og parafin er i forhold til de andre energikildene, selv om det i dag er en av de energiformene med størst utslipp (Grasso, 2019).

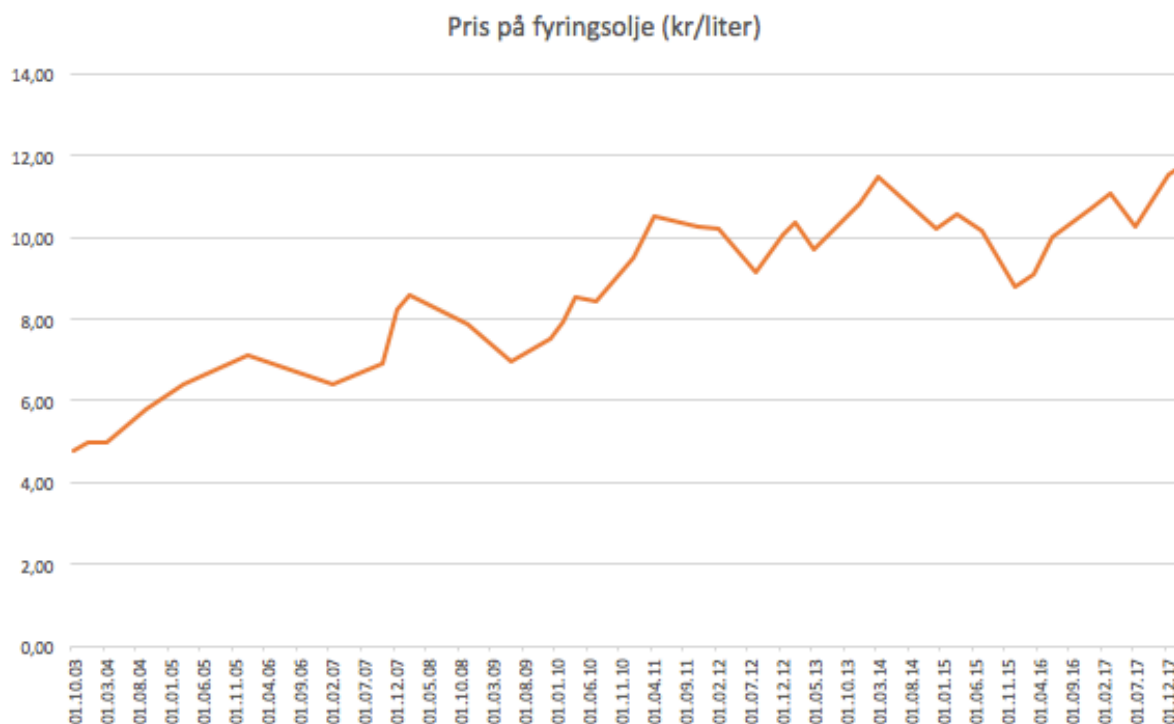
Tabellen på neste side skiller energiprodukter i tre ulike typer; elektrisitet, olje og parafin, og ved, kull og koks. Denne tabellen gir et overordnet bilde av energiforbruket. Tallene er fra 1993 – 2012 med varierende tidsintervaller.

Om vi ser på de samlede tallene for alle energibærere, kan vi se at det har vært en nedgang i de senere år når det kommer til energiforbruk. Dette kan nok ha en sammenheng med at vi i dag har flere ulike typer energikilder og at dagens boliger ikke bruker så mye energi som de tidligere gjorde (Dragland, 2015). Bakgrunn for dette kan være at boliger i dag er bedre isolert og mer energieffektive. I dag er man også mer bevisste på forbruket, og dette vil også være med på å gjøre at tallene har gått litt ned. Likevel kan vi se at det har vært et relativt stabilt forbruk, selv om forbruket har gått nedover.

Energibruk per husholdning etter energiprodukt. kWh tilført energi								
	1993	1994	1995	2001	2004	2006	2009	2012
Alle energibærere	22706	23525	23633	22399	21143	21644	20415	20230
Elektrisitet	18064	18436	18537	17779	15991	16240	15977	16044
Olje og parafin	1761	1718	1908	1217	1562	1411	845	698
Ved, kull og koks	2872	3274	3105	3331	3504	3853	3407	3204

Figur 2 Energibruk per husholdning etter energiprodukt. kWh tilført energi. Hentet fra Statistisk Sentralbyrå

Andre faktorer som også kan forklare denne nedgangen er prisen på olje. Det er naturlig at forbudet vil ha en innvirkning siden det fysisk setter en stopper for å bruke mineralolje til oppvarming. Prisen på olje har også steget mye i de siste årene og dette er også en grunn til at forbruket har gått ned. Grafen under er fra min egen husstand. Denne grafen viser prisen på olje per liter fra 2003-2018. Det er viktig å poengtere at dette kun er en tall fra en enkelt husstand, men den er likevel med på å illustrere en generell utvikling i prisen på olje.

Figur 3 Pris på fyringsolje (kr/liter). 2003-2018. Graf basert på egne tall

Grafen viser en stigning i pris på olje i perioden 2003-2018 (vedlegg 1). I 2003 betalte husstanden kr 4,80 per liter, mens husstanden i 2018 brukte kr 11,72 per liter olje. Denne prisstigningen har sannsynligvis, i tillegg til forbudet, vært med på å sette i gang prosessen med å fase ut mineralolje for mange husstander.

En undersøkelse som er gjort for å skaffe en oversikt over nedgravde oljetanker ble gjennomført av Naturvernforbundet i 2010/2011. Denne undersøkelsen hadde til hensikt å kartlegge kommunenes oversikt over oljetanker. Undersøkelsen ble sendt ut til alle kommuner, men det var bare 162 av 430 kommuner som svarte (Christensen T. B., 2012). Av kommunene som svarte var det kun 40% som sa at de hadde et register over oljetanker. Dette er lave tall, men det er også viktig å huske at denne undersøkelsen ble gjort før man hadde vedtatt et oljeforbud (Klima- og miljødepartementet, 2017). Etter at det ble et forbud er det blitt viktigere å få på plass et register, slik at hver enkelt kommune kan ha oversikt over hvem som har oppfylt kravene i forbudet.

Under er en samlet oversikt over de svarene som kom inn på landsbasis. Her kan vi se at det kun er 14% som sier de ønsker å jobbe for å fase ut oljefyring også hos private husholdninger. Dette er i likhet med tallene i avsnittet over svært lavt.

Natur og miljøets kommuneundersøkelse høsten 2012							
Utfasing av alle oljetanker (også private)		Nedgravde oljetanker over 3200 liter			Nedgravde oljetanker under 3200 liter		
			Antall:	Volum (liter):		Antall:	Volum (liter):
Ja: 14%		Ja: 40 %	19 336	321 101 070	Ja: 28 %	45 276	96 325 166
Nei: 77%		Nei: 38 %			Nei: 48 %		

Figur 4 Natur og Miljøets kommuneundersøkelse høsten 2012. Hentet fra Naturvernforbundet

I rapporten vises det til at det tidligere er blitt anslått at det finnes 300 000 nedgravde oljetanker i Norge (Christensen T. B., 2012). Det vurderes som et stort problem, og at det i dag ikke finnes noe register over hvor mange oljetanker det faktisk er. Det som gjør at det at det ikke finnes noe register svært interessant, er at det i Forskriften om begrensning av forurensning står (i kapittel 1 §1-10):

Kommunen er ansvarlig for å etablere og ajourføre et register med nødvendige opplysninger om nedgravde oljetanker innen kommunen (Klima- og miljødepartementet, 2004)

Forurensningsforskriften gjelder for alle oljetanker over 3200 l, men det blir oppfordret til at kommunene også fører register over de tankene som er under. Grunnen til at de oppfordrer om dette, er at de fleste privateide oljetankene er mindre enn 3200 l, og de vil ikke ha noen oversikt over disse om det ikke finnes et register. I følge den undersøkelsen som ble gjort av Naturvernforbundet var det bare 38% av kommunene som svarte at de hadde et slikt register over tanker som er over 3200 l (Christensen T. B., 2012). Det vil si at de kommunene som eller som svarte at de ikke har et slikt register er i strid med Forurensningsforskriften. Det er også store mørketall siden det ikke er alle kommunene som har svart.

Teori

Staten har et ønske om å redusere utslippene av CO₂. For å nå dette målet har Stortinget vedtatt et oljeforbud. Forbudet mot bruk av mineralolje er en form for kontroll fra statens side. Det er likevel viktig å se på de relasjonene som blir skapt med bakgrunn i dette forbudet og håndhevingen av det. Disse relasjonene vil være viktige når vi ser på gjennomføringen av forbudet, og hva som kommer til å skje med oljefyrer og oljetanker innen 1. januar 2020.

For å kunne svare på problemstillingen min vil jeg bruke teori som kan hjelpe med å se på relasjonene mellom en institusjon, som staten, og dem som blir påvirket av et slikt forbud. Jeg vil se på hvordan disse relasjonene kan påvirke utfallet. Jeg skal bruke aktør-nettverksteori (ANT) for å analysere det arbeidet

som er gjort som omhandler innføringen av forbudet mot mineralolje, og for å se på den effekten det har på de som bli påvirket av dette forbudet.

Jeg vil først kort si litt generelt om ANT, før jeg skal se mer konkret på de begrepene som kommer til å bli viktige for denne oppgaven. Jeg skal først se på hvordan et forbud fungerer som et styringsverktøy fra staten sin side.

Styringsverktøy - Pisk og gulrot

Styringsverktøy er noe som har vært, og som kommer til å være, viktig for staten når den skal gjennomføre ulike tiltak og endre handlingsmønster i befolkningen. Ofte har det vært vanlig å bruke en kombinasjon av lover og insentiver for å kunne få befolkningen til å gjennomføre de tiltakene man ønsker.

At det brukes pisk for å gjennomføre et forbud vil si at det er en ”straff” om det ikke blir gjennomført (Svane, 2008). Et eksempel kan være at det innføres bøter eller gebyrer om man ikke møter de kravene som er satt i et forbud eller i en lov. Dette vil for staten være en mulighet til å kunne kontrollere at en bestemmelse blir fulgt, og staten vil kunne bruke det som motivasjon til innbyggere for å slippe å få bot.

I motsetning til pisk har vi ”gulerøtter”. Gulerøtter er belønninger som har den hensikt å motivere til at ulike bestemmelser blir gjennomført (Svane, 2008). Det er tatt i bruk flere gulerøtter når det kommer til redusering av klimautslipp. For å vise et eksempel på gulerøtter til forbudet mot mineralolje kan jeg trekke fram Enova. Enova har innført støtteordninger for folk har skiftet ut oljefyr og fjernet oljetank. Det er en mulighet for folk å søke om å få noen av utgiftene ved denne utskiftningen dekket av Enova om man har gjort det på de måtene som er godkjente. Dette vil fungere som motivasjon til mange for å skifte ut fyringsanlegget før støtten kuttes helt 1. januar 2020.

Aktør-Nettverksteori

Aktør-nettverksteori vokste fram på midten av 1980-tallet som en kritikk mot den eksisterende tankemåten om sosialt konstruert teknologi og vitenskap. De viktigste personene når det kommer til utviklingen av ANT er Bruno Latour og Michel Callon.

Da ANT vokste frem, åpnet det for et annet syn på sosialt konstruert vitenskap og teknologi. Tidligere hadde man fokus på sosiale krefter og steds- og tidsspesifikke fenomener når det kom til utformingen av teknologi og vitenskap (Skjølvold, 2015). Det som ble viktig med ANT var et ønske om mer fokus på de relasjonene som oppsto mellom ulike aktører i utviklingen av teknologi og vitenskap (Skjølvold, 2015). ANT skiller ikke mellom menneskelige og ikke-menneskelige

aktører, og prøver heller å identifisere ulike nettverk i samfunnet som er med på å påvirke de ulike aktørene.

ANT legger stor vekt på de ulike aktørene, og viktigheten med å identifisere aktørene. Det er også viktig å se på de handlingene de aktuelle aktørene utfører, for å kunne finne de relasjonene som er med på å bygge og endre handlingsmønstre mellom aktører i det aktuelle nettverket. For å kunne identifisere disse ulike nettverkene er det flere begreper innenfor ANT som er viktige. Det begrepet jeg kommer til å ha hovedfokus på er translasjon, og hvordan dette passer inn i forbudet mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger.

For at staten skal kunne få gjennomført et tiltak som Oljeforbudet trenger den at et slikt tiltak blir mottatt og akseptert av befolkningen. Den trenger at de kravene som blir satt ikke kun blir bestemt av Stortinget, men at de blir oversatt til befolkningen på en god måte. Dette kan de klare gjennom translasjon.

Translasjon handler om å skape en form for bruksmønstre som gjør at man kan oppnå de målene som er satt (Latour, 1990). Disse bruksmønstrene er med på å skape relasjoner mellom aktører, og man kommer til å ha ulike bruksmønstre avhengig av hvilke relasjoner som er viktig og hvilke handlinger man ønsker å oppnå. Translasjon er også med på å vise at et nettverk ikke er statisk, men formes etter aktørene i nettverket (Callon, 2001).

For å gi et eksempel på ANT og translasjon har Latour tatt utgangspunkt i hvordan ulike hoteller jobber for å forsikre seg om at gjestene leverer tilbake nøkkelen når de sjekker ut. I dette tilfelle vil hotellet og de ansatte utgjøre en aktør og gjestene en annen (Latour, 1990). Hotelleier ønsker å skape en relasjon der man kan forsikre seg om at nøklene blir levert tilbake slik at hotellet ikke trenger å skifte ut låser etter hvert besøk. Det var flere hoteller som hadde problemer med at gjestene ikke leverte inn nøklene når de sjekket ut og det ble derfor mange ekstra utgifter for hotellene da de måtte kjøpe inn nye nøkler. I dette eksempelet forklarer Latour translasjon ved at først henger de ansatte opp skilt bak resepsjonen der de ber gjestene om å levere nøkkelen tilbake. Dette er den første oversettelsen som blir gjort fra hotellet sin side for å kunne oppnå det ønskede målet. Etter hvert som man ser at det kanskje ikke er nok å kun ha et slik skilt vil hotellet henge på en nøkkelhank på hver nøkkel. Denne nøkkelhanken vil gjøre det vanskeligere å glemme nøkkelen basert på størrelse og vekt. Dett er enda en måte for hotellet å endre på bruksmønstret til gjestene slik at man lettere husker å levere nøkkelen tilbake.

Dette eksempelet kan på mange måter også sammenlignes med hvordan man i dag ønsker å nå de ulike klimamålene som er satt og hvordan forbudet mot mineralolje kan sees på som en del av translasjonsprosessen til den norske staten.

Staten har oppdaget et problem når det kommer til utslipp av klimagasser og det er ønskelig at man kan finne løsninger på dette som endrer bruksmønstrene til innbyggerne.

Når det skal innføres et forbud kan vi si at det skjer en translasjonsprosess. Denne prosessen kan vi forklare gjennom fire ulike stadier i prosessen; problematisering, interesseskaping, innrulling og mobilisering (Callon, 1984).

Det første stadiet i denne prosessen er problematisering. Her ser man på det problemet eller den utfordringen man står ovenfor, og det er ønskelig å finne en løsning på dette (Callon, 1984). Da det ble bestemt at det skulle innføres et forbud mot bruk av mineralolje var en av faktorene for dette at det er satt et mål om å redusere utslippet av CO₂ med 40% innen 2030. Det er ønskelig å finne en felles løsning for å klare dette, og vi kan derfor se på dette som problematiseringen i denne translasjonsprosessen.

Det andre steget i translasjonsprosessen er interesseskaping. Det er viktig at man klarer å formulere hvorfor det er viktig med en slik type forbud, og hvorfor de ulike aktørene burde bli med på denne prosessen. Det er ønskelig å kunne samle nettverket, og i dette stadiet er det viktig å identifisere de ulike aktørene, aktanter og rollene (Callon, 1984). Det er også viktig at man her klarer å få de ulike aktørene til å forstå sin rolle, og hvorfor dette er viktig i det videre arbeidet. I eksempelet med Oljeforbudet er det mulig å si at interesseskapingen startet med å sende ut høring på forbudet. Latour beskriver interesseskaping som den delen av prosessen der det skal bevises at dette er den rette løsningen (Latour, 1987). Her sier Latour at det er viktig å passe på at man formidler til aktørene at man ønsker det samme resultatet, og at den løsningen som det er kommet fram til vil gang alle parter. Her ønsker Regjeringen å vise at Oljeforbudet er den rette løsningen.

Videre må man klare å innrulle hele nettverket i translasjonsprosessen. I innrulleringen ønsker man å begynne prosessen med å stabilisere nettverket og de faktaene man sitter med (Callon, 1984). Høringssvarene vi kunne bli en viktig del av innrulleringen. Med bakgrunn i høringssvarene vil det kunne etableres roller hos kommunene, og det vil kunne forsikre at kommunene håndhever forbudet.

Det siste stadiet i translasjonsprosessen er mobilisering. I dette stadiet skal man forsikre seg om at prosessen kan stabiliseres, og man må stille spørsmål om nettverket og alliansen kan overleve (Callon, 1984). Mobiliseringsprosessen er i gang, men det vil sannsynligvis skje endringer i nettverket eller dukke opp problemer og utfordringer som nettverket må løse.

Her har Stortinget først satt seg flere mål som de ønsker å oppnå i samarbeid med innbyggerne, kommunene, Naturvernforbundet, Enova, oljeleverandører og andre grupper som kan ha innvirkning på forbudet. Dette vil i dette tilfelle være de ulike aktørene. Selve høringene, høringssvar og selve forbudet vil fungere som ulike oversettelser fra staten sin side, for å kunne passe på at kommunene og innbyggerne endrer sine bruksmønstre for å kunne nå de målene som er satt. Her kan vi se relasjonene mellom de ulike aktørene, og hvordan de er med på å forme bruksmønstrene og utvikle disse videre.

Metode

For å kunne besvare problemstillingen og de spørsmålene jeg har stilt, har jeg satt meg inn i selve loven og bakgrunnen for innføringen. Jeg har brukt innspillene som er kommet inn i høringen, og sett hvordan de har hatt innvirkning på det endelige resultatet.

I tillegg til å se på loven, forskrifter, høringer og høringssvar, har jeg snakket direkte med ansatte i kommunene for å høre deres oppfatning og deres planer for gjennomføringen og håndhevingen av forbudet. Derfor ble intervju en viktig del av min metode for å få en dypere kunnskap om hvordan forbudet blir oppfattet av dem som skal håndtere det.

Jeg har brukt flere ulike metoder for å samle inn data til denne oppgaven. Hovedfokuset har vært dokumentanalyse og intervjuer. I denne delen skal jeg se på de ulike formene for innsamling jeg har brukt, og hvordan dette har vært til hjelp i arbeidet. Først skal jeg se på hvordan jeg gjennomførte intervjuerne i prosessen med å samle inn data, etterpå kommer jeg til å se på de skriftlige kildene jeg har brukt. Jeg skal se på fordeler og ulemper ved de ulike metodene, og jeg skal sammenligne de ulike resultatene jeg har fått gjennom denne innsamlingen av data.

Intervju

Kommunene har fått ansvaret for å håndheve forbudet, men hvordan har kommunene selv forstått dette ansvaret? Hvordan har de jobbet for å forberede seg selv og brukerne på forbudet? Intervju ble viktig for at jeg skulle kunne besvare disse spørsmålene. Jeg ønsket snakke direkte med kommunene, for og på denne måten kunne se hvordan de har fortsatt sin rolle.

Før jeg gjennomførte noen intervjuer ble forskningen og intervjuene godkjent av NSD. Intervjuobjektene har også signert samtykkeskjema. I samtykkeskjemaet har jeg presisert at intervjuene og intervjuobjektene kommer til å bli anonymisert.

Grunnen til dette er at jeg ville at intervjuobjektene skulle føle seg trygge til å dele den informasjonen de har (Alver & Øyen, 1997).

Intervjuer har gitt meg mulighet til å komme direkte i kontakt med kommunene. På denne måten har jeg fått svar på konkrete områder av forbudet, og hvordan dette vil kunne fungere i realiteten. De intervjuene jeg har gjort har gitt meg en mer grundig forståelse av problemene, kommunene sine oppgaver, og hvordan kommunene selv tolker sine oppgaver når det kommer til forbudet mot fyring av mineralolje.

Jeg brukte en intervjuguide for å gjennomføre intervju (Thagaard, 2013) (Vedlegg 3). Selv om denne intervjuguiden gjorde at jeg hadde et utgangspunkt, var jeg også åpen på å bruke de svarene intervjuobjektene kom med til å bygge videre på intervjuet. Intervjuguiden jeg har brukt har vært utformet basert på problemstillingen min, og de funnene jeg gjorde i dokumentanalysen (Thagaard, 2013).

Jeg gjorde et strategisk utvalg for å komme fram til hvilke kommuner jeg kontaktet. Jeg gjorde dette utvalget for å velge deltakere som har egenskaper og kvalifikasjoner som er viktige for forskningen (Thagaard, 2013). Dette utvalget har jeg begrenset til kommuner som befinner seg i samme fylke. Basert på dette utvalget hadde jeg mange kommuner jeg kunne kontakte, og jeg hadde mange kommuner av ulike størrelse. Jeg valgte å holde meg til kommuner i Midt-Norge. Dette var et bevisst valg for at jeg lettere skulle kunne komme i kontakt med kommunene, og slik at intervjuene lettere kunne bli gjennomført. Jeg ønsket også å begrense innsamlingen til et område der man har kommuner av ulik størrelse og ulik tilgang til ressurser. Dette var et valg som på mange måter også kan ha begrenset muligheten til å komme i kontakt med andre kommuner og muligens funnet kommuner som hadde vært mer interessert i å dele informasjon.

I etterkant ser jeg at denne begrensingen kan ha vært med på å gjøre datainnsamlingen vanskeligere. Det tok lang tid å få kontakt med de fleste av disse kommunene, og det ble til at jeg brukte mye tid på telefon bare for å prøve å få tak i de rette personene. Om jeg hadde utvidet området hadde jeg kanskje kunne komme i kontakt med noen kommuner som hadde vært mer villig til å dele informasjon, eller som faktisk hadde mer informasjon. Likevel har de kommunene jeg har kommet i kontakt med gitt meg mange interessante funn som har vært viktige for denne oppgaven. Det er også en interessant observasjon at det er så få kommuner som har kommet tilbake til meg. Dette kan tyde på at undersøkelsen som ble gjort av Naturvernforbundet i 2011 også gir et bilde av situasjonen i dag. Det er kanskje rett og slett ikke mange kommuner som har noen informasjon?

Jeg sendte ut mail til ti kommuner for å høre om mulighet til å få til et intervju. Av disse kommunene fikk jeg gjennomført intervju med to kommuner. To andre kommuner fikk jeg etter flere mailer og telefoner kontakt med, men de resterende seks kommunene har jeg ikke hørt noe fra. Jeg har purret på alle mailene, og jeg har prøvd å ringe kommunene uten hell.

Det første av mine to intervjuer ble gjort med en kommune med rundt 150 000 innbyggere, fra nå av omtalt som kommune A og informant A. Dette intervjuet ble gjort i oktober 2018 i samarbeid med en student som også skriver masteroppgave i denne perioden. Intervjuet varte i ca. 40 minutter. Grunnen til at vi hadde et ønske om å intervju denne kommunen var at vi visste at kommunen hadde satt i gang tiltak for å fase ut olje som oppvarmingsmiddel innen fristen som er 1. januar 2020.

Den andre kommunen jeg gjennomførte et intervju med er en mindre kommune med om lag 15 000 innbyggere, fra nå av omtalt som kommune B og informant B. Informanten jeg snakket med jobber som miljørådgiver i kommunen og har gjort dette i ca. 1 år. På grunn av at informanten ikke hadde tid til et intervju ansikt til ansikt, ble dette intervjuet gjort gjennom mailutveksling. Jeg brukte litt tid på å komme i kontakt med denne kommunen. Jeg ble videresendt til ulike personer, men kom til slutt i kontakt med denne informanten. Da jeg kom i kontakt med henne, var hun villig til å dele informasjon, og ønsket å fortelle om det arbeidet som er gjort i kommunen som omhandler utfasing av olje.

I prosessen med intervjuer møtte jeg som nevnt på flere utfordringer når jeg skulle finne informanter. Dette er også en av ulempene jeg ser når det gjennomføres intervjuer. Dette forbudet er kommet fra staten og ansvaret er lagt over på kommunene. De kommunene som ikke har mulighet og ressurser til å håndheve forbudet på en god nok måte vil nok heller ikke stille til intervju.

En annen ulempe som kan komme med intervju er at svarene som kommer er formet av informanten, og det er ikke sikkert at de svarene de kommer med alltid er like korrekte (Thagaard, 2013). Informanten kommer alltid til å være formet av sine oppfatninger og de beslutningene som er gjort i kommunen, og dette vil også ha innvirkning på de svarene som kommer.

Skriftlige kilder

På grunn av at jeg ikke fikk mulighet til å gjennomføre flere intervjuer ble det viktig for meg å supplere med andre måter å samle inn datamateriale på. Jeg har derfor i tillegg gjort analyser av ulike dokumenter, lover og forskrifter for å kunne begynne mine svar og konklusjoner.

For kommunene og eiere av oljefyringsapparater er det mange forskrifter, lover og regler å sette seg inn i når det kommer til forbudet. Det er dette jeg også skal gjøre i denne delen av oppgaven.

En del av min oppgave er basert på dokumentanalyse og skriftlige kilder (Thagaard, 2013). Dokumentanalyse har vært en viktig metode i denne oppgaven, og er med på å konkretisere mange av de problemene som har oppstått når det kommer til gjennomføringen og håndhevingen av forbudet mot mineralolje.

Som en del av mitt masterløp har jeg hatt praksisopphold hos Enova, der jeg også jobbet med oljeforbudet. I den forbindelsen leverte jeg en rapport. Selv om denne rapporten hadde et fokus på bruk av olje i borettslag, kommer jeg til å bruke en del av de funnene jeg gjorde i denne oppgaven. Denne rapporten ble publisert som en internrapport hos Enova.

Mange av de funnene jeg gjorde i arbeidet med denne rapporten er funn som også er viktige når det kommer til andre husstander. Jeg var i kontakt med mange eksterne som har jobbet mye med dette forbudet og som hadde mange innspill. Jeg samlet også inn mye statistikk og forskning som har kommet til nytte i denne oppgaven.

Lover og forskrifter

Jeg har ikke bare satt meg inn i selve Oljeforbudet, men også høringsforslaget, hørings svar, og jeg har lest Forurensningsloven. Disse dokumentene har gitt meg et overblikk over hvilke krav som forventes oppfylt, og hvordan ansvarsfordelingen er i prosessen med å håndheve forbudet.

Et av de viktigste arbeidene for min del når jeg har jobbet med denne oppgaven, er lesing og tolking av lover og forskrifter som har noe med Oljeforbudet å gjøre. Det å sette seg inn i ordlyden og paragrafene har vært svært viktig for å kunne få en forståelse av hva som inngår i forbudet, og hvordan det er planlagt at det skal gjennomføres.

Det har også vært viktig å sette seg inn i lover og forskrifter som ikke direkte har noe med forbudet å gjøre, men som likevel har en innvirkning på hvordan håndhevingen kommer til å gjennomføres. Her har Forurensningsforskriften fra 2004 vært spesielt viktig da den gir et innblikk i flere tiltak som skal være satt i gang for å skaffe et register av oljetanker og fyringsanlegg i norske husstander.

Høringer og hørings svar

Det har også vært viktig å bruke høringer og hørings svar for å få et bedre innblikk i hvordan prosessen med innføringen av et slikt forbud har vært. Her har jeg

hovedsakelig forholdt meg til det høringsnotatet som ble sendt ut i forbindelse med at Stortinget skulle vedta Oljeforbudet. Høringen har vært en viktig del i translasjonsprosessen og har vært med på å skape interesse blant de ulike aktørene i dette nettverket.

Høringen ble sendt ut til 272 høringsinstanser i tillegg til alle kommunene, fylkesmenn og fylkeskommuner i landet. Høringen ble sendt alle som kan ha en interesse av denne høringen. Det kom kun inn 84 høringssvar innen fristen som var 11. januar 2017.

Høringssvarene har også være viktige for meg i innsamlingen av data. Høringssvarene jeg la mest vekt på, kom fra kommuner som jeg har prøvd å komme i kontakt med. Disse svarene ga enda mer innblikk i de prosessene som har skjedd i dette arbeidet. Selv om det var svar fra ulike kommuner jeg var mest interessert i, har jeg også leste flere høringssvar fra andre instanser. Dette har vært viktig for å kunne få et bredere perspektiv og for å kunne se andre sider og argumenter i denne saken.

Rapporter, nyhetssaker og statistikk

Mye av min datainnsamling har skjedd gjennom å lese rapporter og artikler som har noe med Oljeforbudet å gjøre. Som jeg har nevnt har jeg brukt en del av de dataene jeg samlet inn i forbindelse med min egen rapport, men det har også vært viktig for meg å finne andre rapporten som kan si noe som andre perspektiver på forbudet. Rapportene omhandler miljøtiltak som er gjort i ulike kommuner og hvordan forbudet blir håndhevet i kommunene. Det jeg la merke til er at selv om det nå innføres et oljeforbud er det likevel ikke nevnt særlig i miljørapportene til kommunene.

Det har også vært viktig for meg å holde meg oppdatert på nyhetssaker som omhandler Oljeforbudet eller oljeproduksjon. Nå når forbudet nærmer seg, er det kommer flere saker i media som omhandler forbudet og hvordan dette skal gjennomføres. Det er også blitt flere saker om oljeproduksjon og hvordan oljeproduksjon vil påvirkes av forbudet.

Statistikk

Det har også vært viktig å finne statistikk som kan være med å si noe om situasjonen i dag når det kommer til forbruket av mineralolje. De kildene jeg har brukt i oppgaven viser flere ulike problemer som kan dukke opp når forbudet skal gjennomføres, men en fellesfaktor for disse er at undersøkelsene ble gjort for flere år siden, og derfor også kan sees på som litt utdaterte. Disse har likevel vært viktige siden de er med på å vise hvordan situasjonen var og de viser også at det i nyere tid ikke er gjort mange lignende undersøkelser som kan være med på å gjøre det lettere å håndheve forbudet.

Jeg har valgt å se på statistikk som sier noe om energiforbruket i norske hjem, og hvordan dette er fordelt på ulike energikilder. Grunnen til dette er at jeg har ønsket å se om det har vært en nedgang i bruken av mineralolje, og når denne nedgangen eventuelt startet. I tillegg ønsker jeg å se på hvilke andre energikilder som blir tatt mer i bruk når det fases ut olje, og om det er en sammenheng her.

Kommunenes hjemmesider

En annen form for dokumentanalyse jeg har gjort er å bruke hjemmesidene til kommunene for å finne informasjon. Grunnen til dette er at jeg har ønsket å se hvor mye informasjon som ligger ute, og hvor lett tilgjengelig den er for innbyggerne. Jeg har sett på hjemmesider til ti ulike kommuner for å finne ut hvilken informasjon de har tilgjengelig for innbyggerne.

Etter å ha sett på flere hjemmesider kommer det godt fram at det er ulik informasjon som ligger ute for innbyggerne å finne i de ulike kommunene. Det er også ulikt hvor lett det er å finne den informasjonen som eksisterer. Jeg ønsker å trekke fram hjemmesiden til Oslo kommune som et godt eksempel på dette. Jeg brukte denne hjemmesiden mye da jeg skrev rapporten for Enova, siden den hadde mye informasjon lett tilgjengelig. Den forklarer bakgrunnen for Oljeforbudet godt, og den linker til ulike sider som kan være til hjelp for innbyggerne. Her skriver de også om mulige støtteordninger som kan hjelpe innbyggerne når de skifter ut fyringsanlegget. Oslo kommune har tidligere hatt egne støtteordninger for de som faser ut mineralolje, og denne informasjonen er også lett tilgjengelig på nettsidene til kommunen.

Av de hjemmesidene jeg så på var flere kommuner som hadde noe informasjon tilgjengelig. Felles for disse kommunene er at de linker til relevant informasjon slik at innbyggerne kan se de ulike alternativene, og de henviser til Enova sine støtteordninger. Det er også felles her at informasjonen ligger lett tilgjengelig, og det skal ikke mye leting til før den informasjonen som trengs kommer fram. Dette er noe som er svært viktig og som vil gjøre denne prosessen mye lettere både for kommunen og for innbyggerne. Av de ti hjemmesidene jeg så på, fant jeg informasjon lett på fem av sidene til kommunene. De resterende hadde ingen, eller lite, informasjon tilgjengelig.

Evaluering av datamaterialet

Slik jeg nevnte ble det vanskelig å samle inn data gjennom kun to intervjuer. Derfor valgte jeg å gjøre flere analyser av skriftlige kilder for å få et godt datagrunnlag.

Dette grunnlaget er derfor basert på de intervjuene jeg har gjort og den skriftlige informasjonen som finnes om forbudet. Dette har gitt meg et datagrunnlag som

ikke bare er fra kommunenes side, men som også gir et tydelig bilde av bakgrunnen og hensikten til forbudet fra Stortinget og Regjeringens side. Dette har gjort at jeg har kunnet sammenligne de svarene jeg fikk gjennom intervjuer med informasjon som allerede ligger på hjemmesidene og jeg kan se hvor mye informasjon som mangler.

Oppgavens oppbygging

Jeg skal se nærmere på forbudet mot mineralolje som trer i kraft 1. januar 2020. Dette er et landsdekkende forbud som rammer mange husstander i landet, og som kommer til å ha en innvirkning på mange.

Kapittel to kommer til å ta for seg problematiseringen som førte til at Regjeringen valgte å innføre forbudet mot bruk av mineralolje til oppvarming. Her kommer også innrulleringen av ulike aktører til å være viktig, og hvordan det er skapt interesse blant aktørene. Jeg skal gå gjennom forbudet i detalj, og hvordan det er tenkt og skrevet at man skal håndheve forbudet. I dette kapitlet kommer jeg også til å se på høringsnotatet som ble sendt ut i forkant og et utvalg av hørings svarene som kom inn med tilbakemeldinger på forbudet.

I kapittel tre skal jeg bruke den informasjonen jeg har samlet fra ulike kommuner og se på hvordan de har forberedt seg på det å håndheve forbudet. Jeg vil ta utgangspunkt i et utvalg av kommuner jeg har prøvd å komme i kontakt med og den informasjonen dette har gitt meg. I dette kapitlet vil jeg også se på hvordan kommunene har fortsatt translasjonsprosessen og hvordan de har innrullert flere aktører i nettverket.

I kapittel fire vil jeg samle trådene og se på hvordan situasjonen er i dag og hvilke problemer som står igjen. Her skal jeg drøfte de funnene jeg har gjort og komme fram til en konklusjon og et svar på problemstillingen.

Kapittel 2

Oljeforbudet – vil det løse problem(ene)?

Bygninger står i dag for 40% av klimautslippene og forurensningen i verden. For å kunne redusere verdens klimautslipp er det derfor viktig at det settes i gang tiltak mot klimautslippene. Norge har forpliktet seg til å redusere de totale utslippene med 40% innen 2030. For å redusere klimautslippet fra bygninger i Norge ønsker Regjeringen å fjerne bruken av mineralolje til oppvarming. Dette gjør de gjennom å innføre et forbud. Forbudet i seg selv løser ikke alle problemene. Regjeringen må jobbe med å innrullere aktører som kan bidra til å gjennomføre forbudet. Regjeringen har kommet med det de ser på som den beste løsningen på problemet med klimautslipp fra bygninger. Ansvaret for å gjennomføre løsningen er delegert til kommunene, og på denne måten prøver Regjeringen å innrullere kommunene i prosessen.

I dette kapittelet skal jeg se på forbudet mot fyringsolje som trer i kraft 1. januar 2020. Først skal jeg ta for meg Forurensningsforskriften fra 2004, som er en viktig premissgiver når forbudet trer i kraft. Så vil jeg ta for meg oppbyggingen av Oljeforbudet, høringen i forkant av forbudet, høringssvar som kom inn, og hvordan det er tenkt at forbudet skal gjennomføres. Her skal jeg å se på forbudet mot bruk av mineralolje i et nasjonalt perspektiv, og på oppbyggingen av forbudet. Hvem rammes av forbudet? Hvem har ansvaret? Hvordan skal det håndheves?

Forurensningsforskriften

For å kunne belyse problemstillingen og kommunenes rolle i håndheving av forbudet er det ikke bare nødvendig å se på forbudet mot bruk av mineralolje, men det er også viktig å se på Forurensningsforskriften fra 2004.

Formålet med Forurensningsforskriften er å motvirke fare for forurensning fra nedgravde oljetanker (Klima- og miljødepartementet, 2004). I §1-1 i forskriften står det at dette skal gjøres gjennom jevnlig kontroll av tankene. Forskriften gjelder kun for oljetanker over 3200 liter, men forskriften sier at det er opp til hver enkelt kommune å bestemme om forskriften også skal gjelde for tanker under 3200 liter. De fleste tanker som eies av private husholdninger er mellom 900 og 1200 liter, og de vil derfor ikke falle inn under denne forskriften om kommunene

ikke har bestemt at forskriften også skal gjelde for disse tankene (Steinkjer kommune, 2019).

Forskriften fastsetter også at det er den som står ansvarlig for oljetanker som må forsikre seg om at tanken er i god tilstand, og at den er sjekket opp rutinemessig (Klima- og miljødepartementet, 2004). Det er opp til kontrolløren av tanken å informere kommunen om tilstandskontroll, og forsikre seg om at disse tiltakene er fulgt opp i samsvar med forskriften. På denne måten får kommunen informasjon om status på de nedgravde tankene som befinner seg i kommunen, så lenge de er større enn 3200 liter.

Forurensningsforskriften § 1-8 sier at nedgravde oljetanker som ikke er i bruk skal tømmes for olje og sikres slik at tankene ikke vil være en risiko for forurensning. Hovedbestemmelsen er at tanker som ikke lenger er i bruk skal graves opp, men kommunene kan også tillate at tankene tømmes og fylles med jord/stein og ikke graves opp (Klima- og miljødepartementet, 2004). Det blir også fastsatt at for tanker som ikke lenger er i bruk skal påfyllingsanordningen fjernes slik at kommunene har kontroll på at det ikke bestilles oppfylling av tanken etter at den ikke lenger er i bruk (Klima- og miljødepartementet, 2004).

Det er kommunene sitt ansvar å holde et register over nedgravde oljetanker i kommunen, dette er fastslått i §1-10 i Forurensningsforskriften:

Kommunen er ansvarlig for å etablere og ajourføre register med nødvendige opplysninger om nedgravde oljetanker innen kommunen (Klima- og miljødepartementet, 2004)

Dette sitatet er hentet fra Forurensningsforskriften og avklarer ansvaret til kommunene angående register av nedgravde oljetanker. I undersøkelsen Naturvernforbundet gjennomførte i 2012 for å kartlegge status på nedgravde oljetanker var det kun 40% av kommunene som svarte at de hadde et slikt register.

I undersøkelsen gjort av Naturvernforbundet viser de til lave tall over kommuner som har register over nedgravd oljetanker. Om vi for eksempel ser på Nord-Trøndelag ser vi at av de 24 kommunene som undersøkelsen ble sendt til, var det kun 5 kommuner som svarte (Vedlegg 2). Tallene viser også at det kun er 3 kommuner som har et fullstendig register over nedgravde oljetanker over 3200 liter (Christensen T. B., 2012). Selv om kommunene er pålagt etter Forurensningsforskriften å holde et slikt register er dette et tegn på at det ikke er gjort.

Hvilket problem skal Oljeforbudet løse?

I 2016 fikk Klima- og miljødepartementet i oppgave fra Regjeringen å sende ut en høring med forslag til forskrift om forbud av bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger (Klima- og miljødepartementet, 2016). Bakgrunnen for dette var et ønske å utvide de bestemmelsene som ble gjort i klimaforliket i 2012. Det har lenge vært et ønske om å redusere utslippet av CO₂, og et tiltak for å kunne gjøre dette er å ikke bruke mineralolje til oppvarming av bygninger. Etter at høringssvarene kom, trådte forbudet i kraft 28. juni 2018, med full virkning fra 1. januar 2020.

Når det kommer til miljøtiltak er det viktig at disse kan følges opp. Et lovkrav er en måte å kunne følge opp dette på (Høyer, Kasa, & Tranøy, 2016) Et lovkrav om at det er forbudt med bruk av mineralolje til oppvarming er en form for styringsmekanisme for staten. Det at det er en lovbestemmelse gjør at kravene må innfris. Det er ikke noe valg i å følge de kravene som er satt, og det vil også derfor være mulig for staten å iverksette sanksjoner slik at kravene blir fulgt (Høyer, Kasa, & Tranøy, 2016).

Høringsnotat

Før forskriften om forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming ble godkjent, ble det sendt ut en høring på forslaget høsten 2016. Høringsnotatet ble sendt ut 7. oktober 2016, og det ble satt en høringsfrist til 11. januar 2017. Høringen ble sendt ut til 272 ulike instanser i tillegg til alle kommuner og fylkesmenn, og dem kom til slutt inn 84 svar.

Den ønskelige målsettingen med høringen var å nå ut til høringsinstansene som blir berørt av forbudet, og gi dem mulighet til å komme med kommentarer og eventuelle innsigelser, for at ordlyd og innhold av forbudet kunne tilpasses. I starten av notatet blir forslaget og forbudet beskrevet i korte trekk for å gi et innblikk i hvorfor det er ønskelig med et slikt forbud:

Hensikten med et forbud mot fyring med mineralolje (fossil olje) er å redusere utslipp av klimagasser fra oppvarming av bygninger, samtidig som hensynet til forsyningssikkerheten ivaretas (Klima- og miljødepartementet, 2016).

I denne korte oppsummeringen av forbudet prøver departementet å få fram de viktigste punktene om hvorfor dette forbudet er viktig, og hvorfor det må settes i gang arbeid med dette. Det er lagt vekt på at det er ønskelig å redusere utslippet fra bygninger som bruker en form for mineralolje til oppvarmingskilde. I høringsnotatet blir mineralolje definert som all olje av mineralsk opprinnelse.

Dette er også olje som blir omtalt som fossil olje, fyringsolje og fyringsparafin (Klima- og miljødepartementet, 2016).

I oppsummeringen av høringen blir det også beskrevet at det vurderes å lage et skille for forbudet når det kommer til yrkesbygg og deres bruk av mineralolje (Klima- og miljødepartementet, 2016). Dette er ikke noe som kommer til å bli aktuelt å se på i denne oppgaven. Jeg vil likevel nevne at i den endelige forskriften er det bestemt at forbudet skal gjelde for alle bygninger, også alle yrkesbygg, og at det eneste unntaket er fjernvarmeanlegg under 1 MW. Dette er noe som ble bestemt med bakgrunn i de svarene som kom fra høringen, og er derfor med på å vise den effekten en slik høring kan ha og den muligheten som finnes i å påvirke det endelige resultatet.

Den ønskelige målsettingen med en høring kan være å skape interesse blant aktørene i nettverket (Callon, 1984). Regjeringen og Klima- og miljødepartementet gir ulike aktører en mulighet til å være med på å forme det endelige forbudet, og de får mulighet til å komme med innspill slik at forbudet kan tilpasses aktørene. Aktørene vil kunne føle eierskap til forbudet og vil kunne la seg interessere av problematiseringen i forhold til translasjonsmodellen (Callon, 1984).

En viktig hensikt med et slikt høringsnotat er å utrede de ulike konsekvensene som kan oppstå og få en oversikt over hvordan situasjonen kan bli om det gjennomføres et slikt forbud.

I høringsnotatet vises ulike konsekvenser av et forbud mot bruk av mineralolje og hvilken effekt dette kan ha for brukere, men også for samfunnet. Når Klima- og Miljødepartementet har jobbet med å kartlegge konsekvensene, har de samarbeidet med Norges Vassdrag- og energidirektoratet, Direktoratet for byggekvalitet og Enova (Klima- og miljødepartementet, 2016). Alle disse instansene har hatt en viktig rolle i kartleggingen, og de har vært med på å forme det høringsnotatet som ble sendt ut, slik at høringsinstansene skal kunne ta hensyn til de konsekvensene som kan oppstå.

Det ble estimert at om et slikt forbud trer i kraft ville kunne redusere forbruket av mineralolje med 340 000 tonn i perioden 2016-2035 (Klima- og miljødepartementet, 2016).

Høringsnotatet peker også på noen konsekvenser som ikke er prissatt, men som likevel kommer til å ha en stor effekt. Det ene Klima- og miljødepartementet ser på er den effekten et slikt forbud kan ha når det kommer til fjerning og oppgraving av gamle, nedgravde oljetanker (Klima- og miljødepartementet, 2016). Disse oljetankene er en risiko når det kommer til forurensning da tilstanden til disse

tankene er usikker. De nedgravde oljetankene kan føre til store problemer om de begynner å lekke. Dette vil ikke bare være en stor belastning for miljøet, men vil også bli en stor økonomisk belastning for dem som blir berørt av skaden (Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, 2016).

En annen konsekvens som er viktig å ta med seg, er at en utfasing av alle oljetanker og oljefyrer kommer til å ha en belastning på kraftnettet (Klima- og miljødepartementet, 2016). Oppvarming med mineralolje kommer i hovedsak til å bli erstattet med elektrisitet, og dette kommer igjen til å øke belastningen på kraftnettet. Dette er en konsekvens Klima- og miljødepartementet i 2016 ikke hadde gjort noen beregninger på, men som de så på som en viktig faktor når det kommer til gjennomføringen av forbudet. Dette er også en sak som kommer mer tydelig fram i dag, og som derfor kommer til å være viktig når et forbud mot bruk av mineralolje trer i kraft. Det er viktig å stille spørsmål om hvilken effekt dette vil ha på kraftnettet i landet, og hvordan overgangen kan gjøres på en måte som ikke belaster kraftnettet for mye. For å løse dette problemet har Regjeringen i samarbeid med Enova opprettet en støtteordning for dem som faser ut mineralolje. For å kvalifisere til denne støtteordningen må brukere velge alternativer som er miljøvennlig og som ikke er for stor belastning på strømmettet (Enova, 2018).

En tredje konsekvens er at Enova allerede har en støtteordning for dem som faser ut fyringsanlegg som bruker mineralolje. Dette er ikke en kostnad som Klima- og miljødepartementet har regnet med når det kommer til konsekvensene. Selv om det ikke er beregnet hvilke kostnader denne støtteordningen kommer til å ha er den en viktig faktor for å få folk til å fase ut olje. Så selv om Klima- og miljødepartementet ikke vet hvor store disse utgiftene kommer til å bli, er det en konsekvens Klima- og miljødepartementet ser på som nødvendig og viktig for gjennomføringen av forbudet.

I høringsnotatet kommer det tydelig fram at det er kommunene og NVE som kommer til å ha myndighet til håndhevingen av dette forbudet.

Bestemmelsene foreslås tatt inn i en ny felles forskrift som hjemles i forurensningsloven og energiloven, hvor både kommunen og NVE vil ha myndighet (Klima- og miljødepartementet, 2016)

Ansvarfordelingen er viktig i gjennomføringen og håndhevingen av forbudet, siden det klargjør hvem som har myndighet, mandat og ansvar. Klima- og miljødirektoratet prøver å beskrive den rollen kommunen vil ha i forbudet, og det legges også til rette for at denne myndigheten skal utføres av kommunen.

Når det kommer til kommunens rolle er det viktig å trekke fram forslaget på §9 i forbudet som omhandler tilsyn av forbudet. Under merknader til forslaget blir det her skrevet:

For å holde kostnader knyttet til håndheving av forbudet lave både for eier av fyringsanlegg og kommunen, kan kommunen samordne tilsyn med allerede eksisterende tilsynsordning etter forskrift om brannforebygging (Klima- og miljødepartementet, 2016)

Dette er med på å legge til rette for at selv kommuner som ikke har den samme økonomiske støtten skal kunne håndheve forbudet. Det legges vekt på at det for eksempel skal kunne brukes de allerede eksisterende ressurser som feier og brann- og redning i denne håndhevingen. På denne måten vil det ikke trenge å sette i gang mange nye tiltak for å nå de kriteriene som blir satt. Norge består av 426 kommuner av ulike størrelse. Disse kommunene har ulike ressurser når det kommer til hvor mye tid og penger som kan brukes for å håndheve et slikt forbud. Det er derfor viktig at det er lagt til rette for at kommuner med færre ressurser skal kunne gjennomføre dette. Ved at det presiseres at kommunene kan ta i bruk allerede eksisterende tilbud, er det med på å minske skille mellom kommunene.

Om vi ser på translasjonsmodellen vil dette kunne vise et utvalg av mulige problematiseringer som er aktuelle å se på. I høringsnotatet ser de på problemet med klimaforurensning, men det dukker også opp andre problemer som vil kunne være viktig i translasjonsprosessen. Andre problemer som dukker opp er miljøforurensning, forsyningssikkerhet og register over brukere av mineralolje. Disse problemene vil kunne være en viktig del av translasjonsprosessen og det videre arbeidet.

Høringssvar

Høringen ble som nevnt sendt ut til 272 instanser i tillegg til alle kommuner og fylkesmenn, og det kom inn 84 svar. Om vi legger sammen landets kommuner med dette tallet vil det være omlag 690 høringsinstanser. Det er ved en høringsrunde ønskelig å få inn så mange svar som mulig. I dette tilfelle vil det kun være en tredjedel som har svart på høringen. Av landets 426 kommuner var det kun 11 som svarte.

Generelt er høringssvarene positive, og de ser viktigheten av et slikt forbud. Svarene stiller seg positive til de forslagene som er beskrevet i høringsnotatet, og dette er en trend som er tydelig i alle svarene som er kommet inn. Jeg har valgt å se mer detaljert på noen av de høringssvarene som passer inn med tanke på det

utvalget jeg har gjort når det kommer til kommuner. Utvalget er gjort med tanke på geografisk plassering og med tanke på størrelsen på kommunen.

En av målsettingene med en høring kan være å skape interesse og tilhørighet til forbudet. Om vi ser på translasjonsprosessen er dette noe som kan være med å innrullere de ulike aktørene i nettverket (Callon, 1984). Denne innrullingsprosessen er svært viktig for å kunne gjennomføre et slikt forbud, og staten er avhengig av at kommunene og de andre aktørene aksepterer sin rolle og sin plass i nettverket for å få prosessen til å fungere.

Høringssvarene som kom vil kunne være med på å forme den endelige forskriften og dette er også en viktig del i innrullingsprosessen. Høringsinstansene kan se at de tilbakemeldingene de kom med kan ha vært en faktor i det videre arbeidet. I en translasjonsprosess vil dette kunne være med å legge til rette for mobilisering (Callon, 1984).

Når jeg har lest høringssvar har jeg ikke bare lest fra aktuelle kommuner, men også fra ulike interesseorganisasjoner som kan ha innspill på forslaget til forbudet. De organisasjonene jeg var valgt å se nærmere på er Naturvernforbundet, Energi Norge, og Statistisk Sentralbyrå.

I likhet med svarene fra kommunene er også disse svarene positive til det å sette i verk et forbud. Utsagnet fra Naturvernforbundet er en god beskrivelse av de overordnede tilbakemeldingene:

Naturvernforbundet støtter innføringen av et forbud mot bruk av fossil olje til oppvarming av boliger og bygninger fra 2020 (Naturvernforbundet, 2017)

I høringssvarene er det også en trend der det kom mange innspill til hvordan man kunne gjøre forbudet mer konkret og tydelig. Det er lagt mer fokus på hvordan forbudet kan gjelde flere instanser, og hvorfor det er viktig at flere blir berørt av forbudet. Statistisk sentralbyrå skriver direkte i sitt svar at det er nødvendig å gjøre en større og mer detaljert kartlegging for å kunne håndheve forbudet da dette ikke finnes. Sitatet under illustrer mangelen på informasjon om bruk og salg av olje:

Siden 2009 er salg av petroleumsprodukter fordelt på næring ut fra organisasjonsnummer til de som har kjøpt produktet fra oljeselskapet. Til tross for denne forbedringen vil det ikke være mulig ut fra datagrunnlaget å plassere sluttforbruket for den delen av salget som skjer til videreforhandlere. Det er også stor usikkerhet knyttet til forbruk basert på framskrivninger av eldre undersøkelser, noe som bl.a. gjelder for mange tjenestedyktige næringer. (Statistisk sentralbyrå, 2016)

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har sett på høringsnotatet og vurdert det som viktig å opprette et register og en oversikt over situasjonen. Som jeg nevnte tidligere er dette et av problemene som dukket opp i høringsnotatet. Vi kan se på dette som en translasjon, eller oversettelse, som SSB har gjort av forbudet og det er registerføringen de har vurdert som problematiseringen.

I en samtale med Miljødirektoratet kommer det også fram her at de ser problemene med mangel på kartlegging og registrering av brukere av mineralolje. Miljødirektoratet er klar over at det ikke finnes nok informasjon om kartleggingen og at det ikke er mange som sitter på god informasjon.

«Det finnes ingen samlet oversikt over hvem som fyrer med olje, dessverre. Verken hos staten eller hos kommunene. Det nærmeste kan kanskje være Oslo kommune, som har gjort veldig mye informasjonsarbeid ut mot eiere av oljefyr/oljetank.» (Informant i Miljødirektoratet, 2018)

Sitatet sier mye om hvordan situasjonen er i dag. Det finnes ikke noe nasjonalt register over oljetanker og oljefyrer.

Energi Norge viser til at bruk av fossil fyringsolje i yrkesbygg og boliger står for ca. halvparten av klimagassutslippene fra byggesektoren i Norge og ca. 80% av utslippene fra yrkesbygg (Energi Norge, 2017). Med bakgrunn i dette forslår de at forbudet burde utvides til å gjelde alle bygg i tillegg til alle fjernvarmeanlegg. Selv om dette ikke ble med i den endelig forskriften har Energi Norge foreslått at denne utvidelsen er noe som burde skje gjennom en egen høring på et senere tidspunkt (Energi Norge, 2017).

I tilfelle med Energi Norge har de valgt å legge mer vekt på innstrammingen av forbudet for at det skal gjelde flest mulig. De har på denne måten gjort en annen oversettelse av forbudet enn for eksempel SSB. Energi Norge har sett annerledes på problematiseringen og derfor også sett annerledes på translasjonen.

Jeg har sett nærmere på høringssvarene til Trondheim kommune og Oslo kommune. Disse er to av 11 kommuner som har svart på høringen. I tillegg har jeg også sett på høringssvaret fra fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Høringssvarene fra kommunene er også generelt positive til forbudet mot mineralolje, og de ser de positive resultatene et slikt forbud kommer til å gi. Kommunene anerkjenner sin rolle i håndhevingen, og at de derfor også ser at dette er en jobb som kommer til å havne hos de ulike kommuner. Et typisk eksempel på dette finnes i dette sitatet hentet fra høringssvaret til Trondheim kommune:

Trondheim kommune stiller seg positiv til den foreslåtte rollen som tilsynsmyndighet (*Trondheim Kommune, 2017*).

Det at kommunen er klar over sin rolle er viktig i gjennomføringen av et slikt forbud. Ansvar og myndighet er lagt på kommunene, og det er derfor viktig at det kommer tydelig fram i høringsnotatet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag argumenterer for at forbudet også burde gjelde for nedgravde oljetanker, og at disse tankene må tømmes og fjernes (Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, 2016). Fylkesmannen trekker fram at de nedgravde tankene er et problem på grunn av dårlig vedlikehold, og om det blir en lekkasje, vil det kunne ha store miljøkonsekvenser:

I tillegg til gevinsten av redusert utslipp av klimagasser, kan forbud mot bruk av fyringsolje bidra til færre saker med akutt forurensning fra nedgravde fyringsoljetanker, særlig dersom regelverket omfatter et vilkår om at fyringsoljetanker må tømmes, rengjøres og fjernes (Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, 2016).

I tillegg til sitatet over, som forklarer hvorfor forbudet også burde gjelde for nedgravde oljetanker, gir fylkesmannen et eksempel fra fylket der de har opplevd en slikt akutt forurensning nylig. Dette medførte offentlige utgifter på over kr 500 000 (Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, 2016). Disse utgiftene kom som en følge av at en nedgravd oljetank hadde begynt å lekke i et viktig naturområde, og oppryddingen som skjedde i etterkant ble en stor økonomisk belastning.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har her belyst to ulike problemer som kommer fram i høringsnotatet. Han ser på problemet med de nedgravde oljetankene som er under 3200 l og som derfor ikke rammes av noen bestemmelser. I tillegg til at han ser utfordringene over å ikke ha noe register over de tankene det er snakk om. I lys av translasjonsprosessen vil dette kunne være to ulike oversettelser som fylkesmannen har gjort av problematiseringen rundt forbudet.

En annen trend er at de høringssvarene som kom inn også viser at ulike kommuner selv har begynt å sette i gang tiltak som kan være med på å redusere utslippene av mineralolje. Det kommer fram i høringssvarene at en av grunnene til at kommunene er positive til forbudet er at de kan se at det vil være med på å styrke de lokale målsetningene når det kommer til reduksjon av klimautslipp, og at de vil kunne nå de målene kommunene har satt seg innenfor de samme tidsrammene. Det kommer også fram at flere kommuner selv har sendt ut, eller skal sende ut,

høringer på lokale forskrifter som vil kunne være med på å redusere utslippet enda mer enn med Oljeforbudet alene.

Et eksempel på dette er høringssvaret fra Oslo kommune. Oslo kommune har satt seg et mål om å redusere klimautslippene med 50% fra nivåene i 1990 innen 2020, og siden bruken av mineralolje til oppvarming står for 17% av kommunens klimautslipp, vil et slikt forbud være til stor hjelp for kommunen for å nå de målene de har satt seg (Oslo Kommune, 2017).

Det er en trend i høringssvarene at de ønsker at forbudet skal være så ”strengt” som mulig. Det de legger i dette er at de ønsker at et slikt forbud skal ha så stor effekt som mulig, og at det derfor også burde gjelde så mange som mulig. Det at det innføres et slikt forbud vil på mange måter være nødvendig for å kunne redusere klimautslipp med hensyn på bruk av mineralolje. Klima- og miljødirektoratet legger vekt på at det kan være opp til de ulike kommunene å innføre lokale forskrifter som er med på å utvide forbudet, mens høringssvarene tydeliggjør at de ønsker å ha disse innstrammingene i forbudet.

Det blir på bakgrunn av dette spesifisert i høringssvarene at kommunene mener at forbudet burde gjelde all mineralolje, inkludert fyring i spisslastperioder i yrkesbygg. Dette er noe som de peker på i høringsnotatet, og et punkt de ønsker at høringsinstansene skal gi tilbakemeldinger på.

Oljeforbudet

Etter at høringen ble sendt ut og høringssvarene var mottatt ble det satt i gang arbeid med å gjøre ferdig den endelige forskriften. Høringssvarene var i hovedsak positive til det forslaget som kom, og det er derfor ingen store endringer i det endelige forbudet. Etter høringssvarene kom inn viste disse en tendens til at det er ønskelig å inkludere spisslast i forbudet, og det er derfor blitt en liten innstramming i forbudet sammenlignet med originalutkastet.

Forskriften ble vedtatt 28. juni 2018, og ble iverksatt med umiddelbar virkning (Klima- og miljødepartementet, 2018). Alle paragrafene i forskriften var gjeldende fra start, med unntak av §4 som trer i kraft 1. januar 2020. §4 er den paragrafen som beskriver forbudet, og med bakgrunn i at denne paragrafen gjelder fra 1. januar 2020, kan man si at Oljeforbudet gjelder fra denne datoen.

Utdraget ender er §4 i forskriften som avklarer forbudet mot bruk av mineralolje. Denne paragrafen sier hvem forbudet gjelder for og hvilke unntak som kan godkjennes.

Det er forbudt å bruke mineralolje til oppvarming av bygninger, med mindre Norges vassdrags- og energidirektorat har fattet vedtak i medhold av §6. Dette gjelder også i fjernvarmeanlegg med under 1 MW installert termisk effekt, hvor anlegget leverer varme til oppvarming av bygninger (Klima- og miljødepartementet, 2018)

Når vi leser denne paragrafen er det også viktig å forholde seg til §2 og §3 som sier noe om virkeområdet til forskriften og om definisjoner. Virkeområdene til denne forskriften er alle bygninger, med noen unntak, blant annet driftsbygninger i landbruket og fritidsboliger som ikke er tilkoblet strømnett.

Formål

§1 i forskriften sier noe som formålet og hvorfor staten har valgt å innføre et slikt forbud. Formålet er å kunne redusere utslipp av klimagasser fra oppvarming av bygninger. Det å redusere utslippet vil, som jeg nevnte tidligere, ha en stor innvirkning, og Klima- og miljødepartementet går ut i fra at i perioden 2016-2035 kan utslipp reduseres med 340 000 tonn CO₂ om bruken av mineralolje kuttes (Klima- og miljødepartementet, 2016). Denne reduksjonen vil gjøre det lettere å nå de målene som ble satt under klimaforliket i 2012 (Forbrukerådet, 2016).

Et annet formål, som blir nevnt i §1, er at det skal tas hensyn til forsyningssikkerheten når et forbud trer i kraft. Grunnen til at dette er viktig er at Klima- og miljødepartementet vet at en slik overgang vil ha en effekt på kraftnettet når flere går over til å benytte elektrisitet til oppvarming. Dette er også en av konsekvensene som ble nevnt i høringsnotatet, og som er blitt med i den endelige forskriften.

For å kunne forsikre seg om at forsyningssikkerheten blir ivaretatt, blir det i §6 bestemt at Norges vassdrag- og energidirektorat har mandat til å bestemme at forbudet i §4 ikke gjelder i et avgrenset geografisk område, eller over en avgrenset periode. NVE kan gjøre dette om det ser på situasjonen som kritisk for forsyningssikkerheten.

Ansvar

§8 beskriver fordelingen av ansvar for gjennomføringen av forbudet. Dette er en viktig paragraf for de som blir berørt av forbudet. Her fastsettes det at det er eier og bruker av fyringsanlegget som har ansvar for å gjennomføre de bestemmelsene som er satt i forbudet.

Denne paragrafen gjør det tydelig at det er opp til hver enkelt husstand å forsikre seg om at kravene er oppnådd innenfor de gitte tidsfristene. Det vil si at alle

husstander som bruker mineralolje til oppvarming, må ha skiftet til en ny oppvarmingskilde innen 1. januar 2020. Her kommer det også frem at det er eier og bruker av fyringsanlegg som må betale eventuelle bøter og gebyrer som vil komme om kravene ikke er oppfylt.

Fordelingen av ansvar vil kunne være med å forsikre staten om at forbudet kan gjennomføres og at mobiliseringsprosessen kan skje (Callon, 1984). Når ansvaret fordeles, vil det også være med i innrulleringen av viktig aktører, og kommunene vil kunne se den rollen de har i nettverket. Ansvaret vil også skape interesse som vil gjøre at aktørene holder seg i nettverket og erkjenner sin rolle i arbeidet (Callon, 1984).

Tilsyn

Selv om ansvaret ligger på eier og bruker av fyringsanlegget, er det også lagt ansvar på kommunene og Klima- og miljødepartementet når det kommer til tilsyn og oppfølging av kravene som stilles i forskriften. Det er opp til disse instansene å påse at forskriften blir fulgt opp, og de kan iverksette tiltak for å forsikre seg om at alle når kravene innen 2020. Det blir ikke beskrevet hvordan Klima- og miljødepartementet ønsker at kommunene skal håndheve dette forbudet. Dette er derfor noe som vil være opp til hver enkelt kommune. Hvordan kommer kommunene til å utøve tilsyn på de tankene og fyringsanleggene som de ikke vet at finnes, og hvordan skal de klare å skaffe seg en oversikt? Disse spørsmålene blir viktige i arbeidet framover mot at forbudet trer i kraft.

Som jeg nevnte da jeg snakket om høringssvar, er det viktig at det er tydelig hvem som skal håndheve forbudet. I høringssvarene kom det fram at kommunene skjønnte at dette ble deres ansvar, og som de også stilte seg positive til å ta ansvaret for. Det er nok ulikt i hvor stor grad kommunene har tatt dette ansvaret, og det er derfor også ulikt hvordan forbudet håndheves.

Det at kommunene må føre tilsyn kan også være en del av innrulleringsprosessen som skjer mellom kommunene og innbyggerne. Kommunen har rett til å følge opp at tiltakene blir gjennomført. På denne måten vil innbyggerne også se den rollen de har i nettverket. Tilsyn fra Klima- og miljødepartementet og kommunene vil kunne føre til større interesse blant innbyggerne til å fase ut mineralolje. Dette vil kunne være et eksempel på mobiliseringsfasen i translasjonsprosessen og hvordan denne fasen kan sikres (Callon, 1984).

Gebyr

I §11 står det at kommunen kan fastsette forskrift om betaling av gebyr og bøter om kravene for forbudet ikke blir innfridd. Det vil altså være opp til hver enkelt kommune, og det vil derfor heller ikke være sikkert at dette er noe som gjennomføres i alle kommuner. Om da slike gebyr ikke blir innført, kan

konsekvensen være at ikke alle brukere og eiere av fyringsanlegg kommer til å skifte ut anlegget sitt.

Etter at jeg har gjort min datainnsamling, har jeg sett at det er få kommuner som har en oversikt over hvor mange som bruker mineralolje til oppvarming. Det vil også gjøre at det vanskelig å innføre gebyrer, siden de ikke vet hvem som skal bøtelegges. Siden det heller ikke er lovpålagt å innføre gebyrer og bøter, kan dette bidra til at kommunene ikke skaffer seg den fullstendige oversikten over tilstanden i kommunen. I teorien vil dette kunne føre til at det ikke er sikkert at alle fyringsanlegg som bruker mineralolje er faset ut innen 1. januar 2020. Etter denne firsten vil det ikke være mulighet til å kjøpe fyringsolje. Brukere som tidligere har benyttet fyringsolje må derfor gå over til å benytte andre oppvarmingsmetoder, men ettersom ikke alle kommuner har en oversikt over fyringsanlegg kan mange brukere velge å ikke fjerne fyringsanlegget for å slippe utgiftene det medfører.

Muligheten til å gi gebyrer vil også hjelpe i innrulleringsprosessen. Innrulleringen vil skje i samarbeid med bruken av pisk og gulrot, og det vil være tydelig for innbyggerne at det stilles krav til at utfasingen av olje skal skje. Gebyrer vil i dette tilfelle fungere som pisk og gir kommunene en mulighet til å straffe de som ikke innfrir kravene til forbudet innen den gitte fristen.

Verktøy for å gjennomføre et forbud

Det er bestemt at kommune har muligheten til å pålegge gebyrer og bøter om eiere og brukere av fyringsanlegg ikke innfrir kravene innen fristen. Dette er et tiltak som for mange vil være med på å gjøre at de faser ut mineralolje, men for mange vil dette også kunne være en hindring. Når vi ser på det å innføre gebyrer eller bøter vil dette kunne fungere som en slags ”pisk” når det kommer til det å gjennomføre et slikt forbud (Gansmo, 2012).

Noe vi kan se på som en gulrot i dette tilfelle er støtteordningene til Enova. Om de kravene som er satt gjennomføres, vil brukere kunne søke om å få noen av utgiftene dekket av Enova. For å kunne søke om denne støtten er det gitt retningslinjer om hvilke alternativ fyringsanlegget kan byttes ut med og hvordan fyringsanlegget skal fjernes. På denne måten er det mulig å følge opp at de alternativene som velges er miljøvennlige, og at det gjøres på en måte som er bra for samfunnet. Som tidligere nevnt handler dette om ulike måter for myndighetene å kunne følge opp at miljøtiltak blir fulgt opp (Høyer, Kasa, & Tranøy, 2016).

Selv om tilbudet til Enova helt klart kan sees på som en gulrot for brukere og eiere av fyringsanlegg, er det også viktig å være klar over at for noen kan det virke som en pisk. Støtteordningen til Enova blir gradvis faset ut, før den slutter helt 1. januar 2020. Det vil si at de som ikke har fått skiftet ut anlegget innen denne fristen, ikke

får støtte. Støtten også har blitt halvert i 2019, er også med på å vise at dette kan sees på som en pisk for å få forbudet gjennomført. Det at støtten blir såpass redusert, gjør at de som ikke har hatt mulighet til å skifte ut anlegget tidligere ikke får mulighet til å motta den støtten de kanskje trenger for å kunne gjennomføre et slikt skifte. Det er en stor økonomisk belastning å skifte ut et fyringsanlegg, og for mange vil denne støtten kunne være nødvendig (Lindvoll, 2019). Som tidligere nevnt, vil det i teorien være mulig å komme seg unna forbudet, om brukere ikke melder inn at de har et fyringsanlegg som benytter seg av mineralolje og brukeren har tilgang på en annen form for oppvarming. Om vi ser på støtteordningen fra Enova som en pisk, vil dette kunne være en faktor for å ikke fjerne fyringsanlegget. Om brukeren ikke har fjernet det innen 1. januar 2020, og derfor ikke har mulighet for støtte, vil det også være en mulighet at denne brukeren velger å ikke skifte ut anlegget.

Innføring av forbudet – hvem står til ansvar?

I dette kapitlet har jeg jobbet med å besvare delproblemstillingen "*Hva er forventet av kommunene i gjennomføringen av forbudet?*". For å kunne besvare dette har jeg sett på hva forbudet sier om fordeling av ansvar. Jeg har også sett på hvordan det er planlagt at kommune skal kunne håndheve forbudet. Jeg har brukt høringsnotatet som ble sendt ut, og hørings svarene som kom inn for å se på hva som er forventet av kommunene i gjennomføringen av Oljeforbudet.

Arbeidet med å gjennomføre oljeforbudet har pågått en lang stund. Det er mye som vil skje fram til 1. januar 2020, og i etterkant. Da forbudet ble fastsatt ble det lagt mye ansvar over på brukere og på kommunene. Kommunene skal i henhold til forbudet finne måter å håndtere forbudet på innenfor kravene, og som er gjennomførbare med tanke på de ressursene som kommunene har.

I forskriften trådte alle paragrafene i kraft med en gang den ble vedtatt, med unntak av §4 som omhandler selve Oljeforbudet. §4 trer i kraft 1. januar 2020, og det er også derfor det er dette som er den endelig fristen for å ha fjernet fyringsanlegg som benytter seg av mineralolje. De andre paragrafene i forskriften omhandler selve gjennomføringen, ansvarfordeling og hvordan det skal gjøres tilsyn. Grunnen til at disse allerede har trådt i kraft er at dette er arbeid som det er viktig at blir gjort i forkant av fristen.

Det er ikke pålagt kommunene å innføre gebyrer eller bøter om kravene ikke blir innfridd av brukerne. Dette er derfor noe som kommer til å bli håndtert ulikt rundt om i landet. Det at det ikke eksisterer et register over brukere av mineralolje til oppvarming, gjør det også vanskelig å kunne innføre gebyrer.

I Oljeforbudet er lagt mye ansvar på kommunene, uten tydelige retningslinjer til håndheving. Det vil derfor være interessant å se hvordan kommunene selv har opplevd og tolket dette ansvaret. Derfor skal jeg i neste kapittel se på hvordan et utvalg av kommuner har valgt å tolke sin rolle og sitt ansvar i gjennomføringen av forbudet.

Kapittel 3

426 kommuner – 426 ulike løsninger?

I forrige kapittel så jeg på hvordan staten har innført et forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming. Staten har identifisert problemet med bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger, og har prøvd å innføre en løsning. Kommunene har fått ansvaret for håndhevingen av forbudet. Hvordan har kommunene forstått dette ansvaret? Hvilke tiltak har kommunen satt i gang for å kunne håndheve forbudet? Hvilke ressurser har kommunene tilgjengelige for å kunne håndheve forbudet? Dette er spørsmål jeg skal besvare i dette kapittelet.

Høsten 2018 kontaktet jeg ti kommuner i Midt-Norge. Jeg fikk svar fra fire. I dette kapittelet skal jeg ta for meg de kommunene jeg har kontaktet. Jeg kommer til å legge mest vekt på dem som har svart, men jeg kommer også til å se på noen av de kommunene som ikke har svart. I tillegg benytter jeg Oslo kommune som et eksempel på en kommune som har gjort mye i tilknytning til forbudet mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger.

Oslo kommune; et eksempel av 426

I forbindelse med arbeidet mitt hos Enova var jeg mye i kontakt med Oslo kommune for å høre om det arbeidet som er gjort for å fase ut olje. Da jeg snakket med Miljødirektoratet nevnte det at selv om verken staten eller kommunene hadde noen oversikt over oljetanker og fyringsanlegg, så var det en mulighet for at Oslo kommune hadde det.

Oslo kommune har hatt en støtteordning for oljeutfasing (KlimaOslo, 2017). Kommunen var en av kommunene som svarte på undersøkelsen til Naturvernforbundet i 2012. De oppga her at de hadde et register over oljetanker i kommunen, og at den jobbet for at olje skulle fases ut både i næringslivet og i private husstander. Den oppga at i Oslo befant det seg på dette tidspunktet 9784 oljetanker på over 3200 l og 2080 oljetanker på under 3200 l i kommunen (Christensen T. B., 2012)

Oslo kommune har hatt flere støtteordninger til dem som faser ut olje og parafin, men disse støtteordningene er nå enten utgått eller på vei ut. Støtteordningene har hovedsakelig vært rettet mot næringsbygg og borettslag (KlimaOslo, 2017).

Kan det fikses?

Når et forbud blir innført, blir det gjort for å kunne løse et problem eller en utfordring. Slik jeg diskuterte i forrige kapittel, har staten oppdaget et problem med fyring av mineralolje, og de har prøvd å finne en løsning på dette. Det videre arbeidet er lagt på kommunene. Staten har valgt å problematisere den utfordringen vi i dag står ovenfor med utslipp av mineralolje, og de har kommet opp med en løsning som de ønsker å få med seg kommunene og brukerne på (Callon, 1984).

Informant A i kommune A jobbet som miljørådgiver i kommunen. Informanten ble ansatt til å jobbe på dette prosjektet etter at forbudet ble vedtatt, og et team jobber for å kunne klare å nå de kravene som er satt av forbudet. Kommunen har satt av godt med penger for å kunne nå kravene, og den har også satt av mye tid, arbeidskraft og ressurser for å kunne gjennomføre dette forbudet på best mulig måte. Informant A sa i intervjuet:

Pengemessig er det tilstrekkelig. [...] Vi har faktisk ikke brukt opp alle midlene [...] Politikere vurderer kanskje at vi kanskje skulle gi tilskudd. Det vurderte vi at vi ikke trenger fordi Enova har ganske bra tilskuddsordning. (Informant A)

Selv om kommune A har satt av nok penger til å innføre forbudet, vil det bli kuttet i dette budsjettet fram mot 1. januar 2020. Budsjettposten for utfasing av olje skulle reduseres til 2019, og det har også gjort at kommune A la inn mye arbeid med utfasing i 2018. Selv om budsjettet reduseres trodde informanten av de likevel ville ha mulighet til å utvikle og gjennomføre prosjektene videre.

Informant A så viktigheten i at de har tilgang på ressurser som nødvendig for at de skal kunne håndheve forbudet. Hun var også klar over at dette ikke er noe som er tilfelle for alle kommuner og at denne kommunen står i en heldig posisjon for å kunne hjelpe sine innbyggere. Problemene med tilgang på ressurser er noe som vi kan se i kommune B. Informant B i kommune B jobbet også som miljøpådriver i kommunen og har gjort dette i ca. ett år. Informant B var tydelig på at for at de skal kunne håndheve forbudet på en god måte så er de også avhengige av at det brukes flere ressurser enn det de har brukt hittil.

For å håndheve forbudet trengs det nok mer ressurser på dette området enn det som er benyttet fram til nå (Informant B)

Kommune B hadde, i januar 2019, ikke satt i gang noen direkte tiltak for å informere innbyggerne om forbudet. Noe av bakgrunnen for dette vil nok ha med

tilgangen på ressurser å gjøre, og at de ikke har hatt muligheten til å sette av nok tid og penger.

Et annet problem som er dukket opp i prosessen med å håndheve forbudet er tilgang på informasjon og det å vite hvilken informasjon ulike aktører sitter på. Dette er noe som Informant A nevner i sitt intervju. Informant A har vært i kontakt med fylkeskommunen angående gjennomføringen av forbudet, og i den sammenheng hadde hun fått en tilbakemelding som hun synes var svært interessant:

Og en annen ting som jeg synes er interessant er at jeg har snakket med noen fra fylkeskommunen nå nylig og vedkommende [...], fordi det er jo snakk om sammenslåing [...]. Og da jeg sa til dem at jeg jobbet med oljeutfasing og så sa han: ”Hmm, trenger du å jobbe med det, er det ikke forbudt fra 2020?” Så tenker jeg at ”Ja, det er forbudt, men tror du innbyggerne med en gang skal [...] ja”. Så han trodde faktisk at lovverket, siden det er forbudt, i seg selv var løsningen (Informant A)

Slik det kommer fram i sitatet over kan vi se at det finnes etater som man i utgangspunktet skulle tro har kunnskap om forbudet, faktisk ikke har kunnskap. I dette tilfelle er kommune A selv klar over sin rolle og sine oppgaver og de hatt nytte av å bli innrullert i nettverket (Callon, 1984). Kommune A ser de problemene som har oppstått, men det kan virke som om det ikke er tilfelle for den personen informant A hadde snakke med i Fylkeskommunen.

Av de resterende åtte kommunene jeg henvendte meg til, var det liten eller ingen respons. Jeg klarte likevel å få tak i en av kommunene på telefon, men denne informanten var ikke veldig villig til å dele informasjon. I etterkant sendte jeg en mail til denne personen, men jeg har ikke fått noe svar.

Det kom likevel fram en del informasjon i den telefonsamtalen som sier noe om situasjonen i denne kommunen. Den kommunen jeg fikk kontakt med over telefon har om lag 7000 innbyggere. Den personen jeg snakket med var ikke ansatt for å jobbe direkte med Oljeforbudet, men var likevel ansvarlig for dette arbeidet i kommunen. Denne samtalen fant sted i desember 2018, men personen jeg snakket med var tydelig på at han ikke hadde mye tid. Det var derfor svært begrenset med informasjon som kom fra denne samtalen.

Da jeg spurte om hvem som hadde ansvar svarte han ” Det er egentlig meg, men jeg har ikke kontroll på dette”. Kommunen hadde ikke satt i gang noen tiltak for å kunne håndheve forbudet. Det kom fram at det var satt av penger til dette arbeidet i budsjettet for 2019, men at de ikke hadde noe planer for hva som skulle gjøres.

I tillegg til denne kommunen prøvde jeg å komme i kontakt med en nabokommune. Denne kommunen har om lag 20 000 innbyggere. I likhet med de andre kommunene prøvde jeg også her å ringe for å komme fram til den/de som jobbet med forbudet. I dette tilfelle ble jeg satt over til mange ulike personer. Det som kom ut av disse samtalene var at ingen visste hvem som jobbet spesifikt med dette forbudet, og det var derfor heller ingen som kunne svare meg på de spørsmålene jeg hadde. Så selv om jeg ikke fikk noe konkret ut av disse samtalene, ble det tydelig at kommunen ikke har jobbet veldig mye med forbudet, og sannsynligvis er det derfor mange kommuner som ikke er kommet særlig langt i translasjonsprosessen utover å erkjenne at de har hørt om problemet.

En av kommunene har laget en rapport som inneholder de målene kommunen har satt for å redusere klimautslipp. I denne rapporten nevnes forbudet mot mineralolje kort:

Behandlingen av nedgravde oljetanker kan ”falle mellom to stoler” i kommunens forvaltning. Forurensningsforskriften omhandler tanker over 3200 liter, mens tanker til privatbruk vanligvis er på 800-1200 liter. Det er ikke noen lov eller forskrift som omhandler tanker under 3200 liter. Nedgravning av oljetanker krever godkjenning fra kommunen, men kommunen har ikke noe oversikt over de tankene som er nedgravd (*Steinkjer kommune, 2019*)

I dette sitatet kan vi se de problemene som vanligvis kommer fram i de rapportene jeg har lest. Det er et problem at det ikke finnes noen register, og siden Forurensningsforskriften ikke gjelder for tanker under 3200 liter er heller ikke kommunene pålagt å ha en oversikt. De fleste nedgravde tankene er under 3200 liter og vil derfor ikke rammes av noen av disse forbudene. Det vil si at vi egentlig står ovenfor et tredje problem som hverken Oljeforbudet eller Forurensningsforskriften vil løse. I dette sitatet kan det virke som om kommunen kun ser på problemet med de nedgravde oljetankene under 3200 l, og ikke på håndhevingen av selve Oljeforbudet.

Et nytt problem som kommunene må forholde seg til er hvordan de ønsker å håndtere de tankene som er under 3200 liter, og som derfor ikke rammes av Forurensningsforskriften. Disse tankene er det opp til hver enkelt kommune å finne en løsning på, og det er opp til kommunene om de ønsker å lage forskrifter som rammer disse tankene. Dette er et problem som kommune B har tatt tak i og som de har hatt lyst til å jobbe med.

Kommunen har valgt å utvide Forurensningsforskriften vil gjøre at de kan få alle nedgravde oljetanker fjernet innen 1. januar 2020, som er det kommunen ønsker. Informant B begrunner dette med at kommunen har et ønske om å kunne redusere faren for miljøforurensning i hele kommunen, og ser derfor på det som nødvendig at alle oljetanker fjernes.

Det er viktig for oss at alle oljetanker uansett størrelse må graves opp, da alle utgjør en forurensningsfare uansett størrelse på tanken (Informant B)

I Forurensningsforskriften fra 2004 står det at denne forskriften kun gjelder for nedgravde tanker over 3200 liter. I Forurensningsforskriften §1.2 står det:

Bestemmelsen i dette kapitlet gjelder for nedgravde tanker med kapasitet til å oppbevare mer enn 3200 liter olje. I særlige tilfeller kan kommunen bestemme at dette kapitlet også skal gjelde for tanker med kapasitet til å oppbevare 3200 liter olje eller mindre (*Klima- og miljødepartementet, 2004*)

I Forurensningsforskriften legges det på denne måten til rette for at kommuner selv skal kunne bestemme om forbudet skal gjelde for tanker under 3200 liter, og det er nettopp dette kommune B har valgt å gjøre.

Med bakgrunn i dette har kommune B skrevet en forskrift som strammer inn kravet fra Forurensningsforskriften og forbudet mot mineralolje. Denne forskriften ble vedtatt av kommunen i 2018. I forskriftens virkeområde står det. I denne forskriften sier de at alle nedgravde oljetanker skal fjernes uansett størrelse i hele kommunen.

Også kommune A har oppdaget de problemene som kan oppstå med de nedgravde oljetankene. Kommune A ser på dette som et separat problem som staten og kommunen må ta tak i:

Vi må være i dialog med Miljødirektoratet fordi innenfor oljeutfasing er det to forskjellige arbeid: det ene er selve utfasingen av oljefyring/oljekaminer/oljefyrkjel, og så er det oljetank som er nedgravd som forurensningskilde. Begge viktige å ta hensyn til, men forurensningskildene er litt annerledes: det ene handler som klimautslipp og det andre handler om miljøforurensning (Informant, A)

Dette sitatet viser tydelig de problemet med klimautslipp fra mineralolje som staten har prøvd å løse gjennom forbudet, men det viser også et annet problem som ikke blir løst av forbudet. Dette problemet har kommune B løst gjennom å opprette en egen forskrift for alle nedgravde oljetanker. Staten belyste et problem der de hadde funnet en løsning og som de ønsker å implemtere i kommunene og blant brukerne (Callon, 1984). I dette eksempelet kommer det fram hvordan problematiseringen i utgangspunktet handlet om bruk og klimautslipp fra mineralolje og hvordan det nå også kommer til å omhandle den forurensningsfaren som kan komme av de nedgravde oljetankene.

Vi gir deg en rolle og mening!

Både kommune A og B har jobbet for å skape interesse blant ulike aktører i samfunnet for å kunne håndheve forbudet. Kommunene har på ulike måter jobbet for å inkludere flere aktører i arbeidet med utfasingen og for å inkludere brukerne av mineralolje.

I likhet med Oslo kommune har også kommune A satt seg egne miljømål som de ønsker å nå. Kommunen ønsker å skape interesse blant aktører for å kunne nå målene som er satt av kommune. Disse målene er en del av klimaplanen til kommune A, og de har lagt planer for hvordan de kan nå disse målene i 2020:

Derfra har vi laget et handlingsprogram fra selve klimaplanen, og et tiltak handler om oljeutfasing. Det er det som er mitt utgangspunkt. Vi håper å kunne fase ut oljefyring så mye som mulig sånn at vi kommer i mål med utslippsreduksjonsmål innen 2020 som er 10% i [navn på kommune] når det gjelder direkte utslipp (Informant A)

For å kunne nå disse målene vil et slikt forbud være til hjelp, og det vil være mulighet for kommunen å bruke enda flere ressurser siden det også er pålagt fra staten sin side at forbudet skal gjennomføres. Kommune A har laget en liste med 80-90 ulike tiltak som skal gjelde for bysamfunnet og for egen virksomhet, for å nå de målene som er satt både av kommunen selv og av staten. Informanten og hennes team jobber med et utvalg av disse tiltakene som omhandler utfasing av olje. Disse ulike tiltakene vil være med på å skaffe interesse blant flere ulike aktører som kommer til å bli en del av denne prosessen.

Kommune B har lagt stor vekt på å etablere et samarbeid mellom kommunen, ulike etater og interesseorganisasjoner. En av hovedgrunnene til at de ønsker å ha et tett samarbeid med blant annet til brann- og redningstjenesten er at det er denne tjenesten som er ute blant innbyggerne når det blir feil på fyringsanlegg eller

lignende. De har også opplevd at når de er ute på ulike oppdrag så har brann- og redningstjenesten fått mange spørsmål angående oljeutfasing. Kommune B ønsker derfor at brann- og redningstjenesten skal ha så god informasjon som mulig slik at de kan svare på disse spørsmålene.

I tillegg til brann- og redningstjenesten har kommune B startet opp et samarbeid med den lokale Naturvernforeningen. Samarbeidet mellom kommunen og Naturvernforeningen startet da kommunen begynte arbeidet med egen forskrift for nedgravde oljetanker.

[kommune navn] Naturvernforening [Naturvernforbund] har sagt seg villig til å samarbeide med oss om informasjonsarbeidet, og det er noe vi ønsker å benytte oss av (Informant B)

Kommune B har et ønske om at Naturvernforeningen skal kunne hjelpe til med spredningen av informasjon til innbyggerne, og dette er også noe som foreningen har sagt seg villig til. Samarbeidet med Naturvernforeningen er også noe som vil hjelpe kommune B med å gi god og tydelig informasjon til innbyggerne slik kommunen har hatt et ønske om.

Den prosessen som både kommune A og kommune B har vært gjennom her vil være med på interesseskapning og de vil kunne klargjøre de viktige aktørene i denne prosessen (Callon, 1984). Når de har klart å finne de aktuelle aktørene har de jobbet for å skape interesse blant aktørene til å gjennomføre det arbeidet som må gjøres. Denne interesseskapningen er svært viktig for kommunene slik at de kan forsikre seg om at aktørene forblir i nettverket og at de gjennomfører arbeidet på en måte som er i tråd med det kommunene ønsker.

Bli med oss å redde verden fra klimautslipp!

I intervjuet med informanten i kommune A kom det fram at kommunen har lagt ned mye arbeid i kartlegging av situasjonen slik at de hadde en oversikt over fyringsanlegg og tanker som befant seg i kommunen.

Det første er å forvalte det oljeregisteret, starte med å få informasjon mer ”accurate”. Det er en del ting som ligger uberørt. For innbyggerne har ikke aktivt informert oss hvis de ikke fyrer lenger (Informant A)

Slik dette sitatet illustrerer har det vært et ønske i kommunen om å skaffe seg en bedre oversikt over hvem i kommunen som faktisk bruker mineralolje til oppvarming. For å etablere denne oversikten startet kommunen med å sende ut brev til alle som sto registrert med oljefyr. På denne måten klarte de å luke ut de

innbyggerne som ikke lenger brukte olje, men som ikke hadde gitt informasjon om dette til kommunen.

Kommune A valgte å bruke flere kanaler for å nå ut til de husstandene som benytter seg av mineralolje til oppvarming. De brukte derfor både sosiale medier, e-post og brev for å nå ut til de aktuelle brukerne. Det første steget i denne kartleggingen var at de valgte å sende ut brev til de aktuelle husstandene. Dette var et bevisst valg av kommunen som det kommer fram i sitatet under:

[...] Så i forkant av det møte har vi sendt ut 2000+ brev og e-poster til alle som står på oljeregisteret. [...] Fordi den oljefyringsmålgruppen er ganske dominert av eldre mennesker (Informant A)

Kommune A er klar over at den største andelen av de med oljefyr tilhører den eldre delen av befolkningen, og de har derfor valgt å starte sin informasjonskampanje ved å nå ut til disse husstandene. Dette gjorde de gjennom informasjonskanaler som var mer tilgjengelig for de eldre, som mail og brev.

I løpet av denne kartleggingsprosessen ansatte kommune A en student som hadde til ansvar å samle inn de svarene som kom inn og registrere dem i et nytt register. Dette arbeidet tok seks uker, og i denne perioden fikk kommunen inn mellom 200 og 300 svar fra de informasjonskanalene den hadde brukt for å nå ut til innbyggerne. Den klarte ut fra disse svarene å komme fram til at det i kommune A er 1057 oljefyringsanlegg:

Da har vi et nøyaktig tall, og det var det tallet vi fikk ettersom etter en tredje runde ref. en kampanje som vi kjører nå, så har vi 1057 for å være ganske nøyaktig både oljefyring [...] eller oljekjel og kaminer (Informant A)

Kommune A sitter altså på en god oversikt over tilstanden i kommunen og kan med bakgrunn i dette følge opp de 1057 husstandene som fremdeles bruker en form for mineralolje til oppvarming. Kommunen har ønsket å ha et fokus på å gi innbyggerne klar og tydelig informasjon som kan gjøre det lettere å vite hva kravene i forbudet er. Dette har den gjort gjennom ulike informasjonskampanjer og andre informasjonstiltak.

Da vi gjennomførte intervjuet var kommunen midt inne i det den kalte for ”Energiuker”. Dette gikk over en periode på noen uker det den satte i gang flere tiltak for å nå ut til alle de 1057 brukerne av olje, og for å kunne gi dem ekstra hjelp i prosessen med å fase ut oljen. I løpet av disse ukene gjennomførte

kommunen ulike kampanjer både på nett og fysisk. De ønsket på denne måten å informere brukerne om de mulighetene som finnes, både for selve utfasingen, men også de støttetilbudene som Enova kan bistå med.

Enova har fordoblet støtteordningen i år og vi vurderte det slik at kommunenes rolle er å informere innbyggerne om at man kan få mye bedre støtte i år, uten at vi gir støtte selv. Ja, og vi prøver å forstå regelverk og støttemulighetene så godt vi kan og så prøve å formidle informasjonen til folk. (Informant A)

Kommune A ser det tydelig som sitt ansvar å være til hjelp for innbyggerne i denne prosessen, og har derfor lagt inn mye tid og ressurser på å formidle disse mulighetene til innbyggerne. Gjennom Energiuken de arrangerte var dette også et fokus. Her satte kommunen inn ekstra tid for at folk skulle kunne møte og snakke med en energirådgiver, og på denne måten få et bedre innblikk i de mulighetene som eksisterer.

Det å gi brukerne av mineralolje klar og tydelig informasjon har også vært viktig for kommune B. Kommune B vil være til assistanse for de innbyggerne som har kontaktet kommunen for hjelp med utfasing av olje. Så selv om de enda ikke har satt i gang tiltak for å nå ut til brukere, har de begynt et arbeid med å være til assistanse.

Det er viktig at vi nå i 2019 går ut med riktig og tydelig informasjon til innbyggerne, slik at alle er klar over forbudet som kommer (Informant B)

Kommune B ønsker å kunne være tilgjengelige for innbyggerne og kunne svare på spørsmål som kommer når olje skal fases ut eller tankene graves opp. Kommunen innser selv at den ikke har nok ressurser, og har med bakgrunn i dette startet et tett samarbeid med den lokale brann- og redningstjenesten for å kunne utvide dette tilbudet til innbyggerne.

Kommune B har også hatt fokus på hvordan den kan nå ut til brukerne av mineralolje og hvordan de kan stille seg til hjelp for brukerne i utfasingsprosessen. Kommune B hjelper innbyggerne ved å informere om de mulige støttetilbudene som blir tilbudt gjennom Enova, og hvordan innbyggerne på best mulig måte kan ta i bruk ordningene.

Vi anbefaler å benytte tilskuddsordningene gjennom Enova og de energikildene som godkjennes der. (Informant B)

Det at kommunen ønsker å informere om disse ordningene er også med på å støtte opp om deres ønske om å gi innbyggerne god og tydelig informasjon når de skal fase ut olje. Det at den informerer om denne støtteordningen vil være med på å sikre at de som faser ut olje skifter til en energikilde som er bærekraftig og som ikke vil belaste strømmettet alt for mye.

Kommune A og B har begge hatt et fokus på å innrullere brukerne av mineralolje for å kunne få en oversikt over situasjonen og for å kunne forsikre seg om at innbyggerne er godt nok informert. Kommunene ser sitt ansvar ved å håndheve forbudet, men de ser også det ansvaret som ligger på brukerne med å fase ut mineralolje. Ved at de informerer innbyggerne om de mulighetene de har for å fase ut mineralolje og hvilke støtteordninger som finnes, skaper de også mer tilhørighet og ansvar blant innbyggerne. Dette gjør at brukerne får en fast plass i nettverket og at deres rolle blir fastslått i innrulleringsprosessen (Callon, 1984). Denne prosessen er svært viktig for å kunne forsikre seg om at forbudet blir fulgt og at aktørene opplever at den rollen de har i gjennomføringen er nødvendig.

Rom ble ikke bygget på en dag – vi må jobbe videre

Som nevnt gjennomførte kommune A Energiuker i den perioden vi gjorde intervjuet. Selv om dette prosjektet ikke var ferdig, hadde den fått inn gode tilbakemeldinger på de tiltakene som hadde blitt gjennomført i sammenheng med Energiukene. Mens vi gjennomførte intervjuet var det en miljøkonsulent som var tilgjengelig for innbyggerne på biblioteket. Kommunen sto tilgjengelig flere dager, og det hadde vært mange innom for å få svar på spørsmål og innspill til utfasing. Med bakgrunn i dette vurderte kommunen å gjennomføre flere Energiuker.

Kommune A har også opprettet et telefonnummer der innbyggerne kan ringe inn for å stille spørsmål. Dette nummeret er tilgjengelig utenom Energiukene. Informanten nevnte også at dette hadde blitt brukt mye.

Kommune B har innsett at om den skal klare å håndheve forbudet på en god måte må det legges inn mer tid, ressurser og tiltak. Dette er et arbeid som den har planlagt å gjøre i løpet av 2019. Den har alliert seg med flere organisasjoner i kommunen som også kan hjelpe dem med dette arbeidet.

Informant B forteller også at de er usikker på hvordan det vil være å følge opp forbudet etter 2020 på grunn av mangel på ressurser:

Jeg er litt spent på hvordan vi skal klare å følge opp etter 1. januar 2020, men vi har i alle fall en lokal forskrift som regulerer kravet om å grave opp tankene hos vanlige husholdninger (Informant B)

I dette sitatet kommer det fram at kommune B ikke vet hvordan den skal kunne følge opp alle dem som benytter seg av olje til oppvarming, og at dette heller ikke er noe de har lagt en plan for. Informanten sier også at den ikke har noen god oversikt over hvor mange som faktisk benytter seg av mineralolje til oppvarming

Hos oss har [...] Brann og Redning en viss oversikt over nedgravde oljetanker, men ikke fullstendig. Kommunen får inn meldinger når tankene blir sanert og gravd opp. Vi kommer til å samle alle opplysningene med Brann og Redning i løpet av året, for å ha en best mulig oversikt over fortsatt nedgravde oljetanker og de som er sanert og gravd opp før 1. januar 2020 (Informant B)

Kommune B har lagt inn mye innsats i de nedgravde oljetankene, men har kanskje ikke et like sterkt fokus på det arbeidet som må gjøres for utfasing av oljefyringsanlegg. Nedgravde oljetanker og oljefyringsanlegg henger sammen, og dette er også noe som kommunen har tenkt på. Den har derfor sett på det som en mulighet for å regulere forbudet ved å innføre en innstramming med egen forskrift. På denne måten kan den forsikre seg om at alle må grave opp oljetanken og derfor heller ikke har mulighet til å fyre med olje etter at dette har blitt gjort.

Informant B forteller også at de mener at innbyggerne er forberedte på forbudet, og at grunnen til dette er at det er et forbud som det har vært snakk om i lengre tid

Jeg tenker at befolkningen er klar for forbudet. Det har vært varslet om i lang tid, og mange har allerede tatt oljefyren ut av bruk uansett, og mange har allerede gravd den opp eller søkt om å la den ligge nedgravd (Informant B)

Dette er det utgangspunktet kommune B har når den videre skal få assistanse av den lokale Naturvernforeningen i arbeidet med spredning av informasjon til innbyggerne. Kommunen ønsker derfor å heller ha et fokus på hva innbyggerne kan fase ut oljen til fordel for, og hvordan de kan søke om støtte, enn å ha et fokus på å nå ut til alle som sitter med et oljefyringsanlegg eller en nedgravd oljetank.

I dette tilfelle kan vi se at kommune A og kommune B har jobbet litt ulikt for å kunne forsikre seg om at prosessen med mobilisering av forbudet blir opprettholdt. Mobiliseringen er viktig for at de kravene som kommer fram i

forbudet skal bli overholdt og slik at staten og kommunen kan være sikre på at aktørene klarer å videreføre de oppgavene som blir bestemt (Callon, 1984). Kommune A har lagt planer for hvordan mobiliseringen kan skje og hvordan de kan forsikre seg om at forbudet blir overholdt. De har lagt planer for flere ”Miljøuker” som vil være til hjelp for brukerne. ”Miljøukene” vil også være til hjelp for kommunen siden det gir den mulighet til å innrullere aktørene over en lenger periode og den vil kunne forsikre seg om at aktørene har forstått sin rolle og oppgave i denne prosessen.

Kommune B er derimot usikre på hvordan arbeidet fremover vil bli, og hvordan mobiliseringsprosessen vil være. Den har selv innført en forskrift som vil være en viktig del i mobiliseringsprosessen, og denne forskriften vil gjøre at kommunen har myndighet til å håndheve forbudet. Kommune B er likevel usikker på hvordan den fysisk skal klare å håndheve forbudet med bakgrunn i tilgang på ressurser i tiden fremover.

Translasjonsprosessen

Etter å ha sett på de ulike prosessene som er satt i gang for å gjennomføre forbudet mot bruk av mineralolje, er det tydelig at det ikke bare er en translasjonsprosess som foregår, men flere.

Det er en translasjonsprosess som foregår mellom staten og kommunene hvor Regjeringen ønsker å belyse problemet med klimautslipp knyttet til bruk av mineralolje. Her kan vi se hvordan staten prøver å innrullere de ulike kommunene slik at de gjennomfører forbudet og slik at vi ser den rollen de har når forbudet håndheves. Regjeringen har i dette tilfelle kommet med en løsning på et problem, og den har sett at de trenger hjelp fra flere aktører for å kunne gjennomføre dette forbudet.

Det er også en translasjonsprosess som skjer mellom kommunene og brukere av mineralolje. Kommunene jobber for at brukere skal kunne se de mulighetene de har med utfasing. I denne translasjonsprosessen prøver også kommune å få innbyggerne til å forstå hvorfor forbudet trer i kraft og hvilken effekt forbudet vil ha på klimautslipp. For kommunene er det viktig at brukerne ser på seg selv som en aktør i prosessen med å fase ut mineralolje. Siden de fleste kommunene ikke har en detaljert nok oversikt over oljefyrer og oljetanker vil det være viktig at innbyggerne selv tar dette ansvaret.

Det er en stor forskjell på de ulike kommunene jeg har vært i kontakt med når vi ser på translasjonsprosessen de har vært gjennom for å kunne håndheve forbudet. I kommune A har man hatt et ønske om å kunne hjelpe innbyggerne til å motta

støtte fra Enova. Selv om kommunen ikke har hatt en støtteordning, arbeider den for at innbyggerne skal kunne få støtten som er tilbudt av Enova. Denne støtten går gradvis nedover før den kuttes i 2020. Det vil si at innbyggere som ikke har gjort de tilstrekkelige tiltakene innen 1. januar 2020 ikke kommer til å motta støtte for de tiltakene de gjennomfører etter dette.

I de to andre kommunene jeg har diskutert i dette kapitlet kan det virke som om translasjonsprosessen ikke er kommet i gang enda. Det er ikke begynt et arbeid med å bygge opp et nettverk med aktuelle aktører, og arbeidet med å innrullere disse aktørene er derfor heller ikke påbegynt. Veien videre for disse kommunene vil nok derfor til å handle mye om å bygge opp et nettverk av aktører som kan hjelpe dem med å nå de målene som er satt innen fristen. De trenger å bygge opp tillit til aktørene slik at aktørene ønsker å ta på seg den rollen som kommer med arbeidet (Callon, 1984). For å gjøre dette arbeidet mer effektivt vil det være en mulighet for disse kommunene å kontakte andre kommuner som har gjort dette arbeidet for å få innspill og for å kunne få hjelp fra andre hold. Dette samarbeidet mellom kommuner er noe som er svært viktig for å kunne gjennomføre de oppgavene som kommer fra staten og for å dele kunnskap om det arbeidet som er gjort (Teigen, 2013). Dette vil være viktig i translasjonsprosessen til disse kommunene, og det vil være nødvendig for å kunne klare å håndheve forbudet.

Hvorfor har det ikke blitt gjort mer arbeid?

I dette kapitlet har jeg jobbet med å besvare delproblemstillingen ”*Hvordan oppfatter kommunene sin rolle, og hvordan har kommunene tolket forbudet?*”. For å kunne besvare dette har jeg sett på et utvalg kommuner.

Det er nok flere grunner til at ikke så mange kommuner har svart meg. Hovedgrunnen kan være at det ikke er mange kommuner som er kommet i gang med arbeidet, og derfor heller ikke har noen informasjon å dele. En annen grunn kan være kommunenes oppfatning av rolle og ansvar i prosessen med håndheving av Oljeforbudet.

For de kommunene som ikke har satt i gang noen tiltak, vil dette kunne være en følge av at de selv ikke føler på sin rolle i nettverket, og ikke opplever at de er innrullert i det arbeidet som har blitt gjort tidligere. Dette vil naturlig nok gjøre at de ikke har den samme informasjonen og eierskapsfølelsen, og det vil derfor kunne være lettere å fraskrive seg ansvar (Callon, 1984). I dette tilfelle er det også naturlig å trekke fram at ingen av de kommunene som jeg ikke fikk svar fra sendte inn hørings svar i løpet av høringsperioden. Det vil si at vi ikke vet hvordan disse kommunene stiller seg til forbudet, og vi vet heller ikke hvor mye arbeid disse

kommune har gjort for å håndheve forbudet. Det er derfor enda usikkert hvordan disse kommunene ser på sin rolle, og om de har akseptert sin plass i nettverket.

Etter å ha sett på de ulike kommunene, er det flere problemer knyttet til Oljeforbudet. Disse problemene kommer fram når vi ser på hvordan kommunene har tolket forbudet. De problemene som ikke blir løst av Oljeforbudet og Forurensningsforskriften er tankene som er under 3200 l og registerføring av brukere. Kommune B har kanskje valgt å tolke forbudet som en mulighet til å utvide Forurensningsforskriften, og på denne måten kunne inkludere de mindre tankene. På denne måten kan kommune B jobbe med å bli kvitt alle nedgravde oljetanker. I motsetning til dette har kommune A valgt å tolke Oljeforbudet som en mulighet til å opprette og ajourføre registeret over brukere slik at de kan håndheve forbudet. Kommune A og kommune B har tolket forbudet på ulike måter, men de jobber begge for å nå ut til brukerne på en god måte.

Dette kapittelet har tatt for seg noen eksempler på ulike kommuner og hvordan de har jobbet med forbudet. Jeg har funnet både likheter og ulikheter i hvordan de har jobbet. Både kommune A og kommune B har tolket sin rolle til å være en der de kan hjelpe brukerne, og at de skal ha den informasjonen som trengs for å fase ut olje på en god måte. De har tolket selve forbudet noe ulikt, og derfor jobber de også ulikt når de håndhever forbudet.

Det er også flere spørsmål som vil være interessante å stille for de kommunene som enda ikke har begynt arbeidet med Oljeforbudet. Vil det i dette tilfelle være lettere for de kommunene som ikke har startet arbeidet ”å sitte stille i båten”, og på denne måten håpe at ting ordner seg selv? Håper disse kommunene at de brukerne som har tanker under 3200 l, har fått med seg støtteordningene til Enova og derfor velger å fjerne oljetanken selv om den ikke rammes av Forurensningsforskriften?

I neste kapittel skal jeg bruke disse funnene til å trekke konklusjoner og se hvordan dette passer opp imot problemstillingen som jeg presenterte i første kapittel. Her kommer det arbeidet som kommunene har gjort til å bli viktig, både for problemstillingen, men også for det arbeidet som må gjøres videre fram mot 1. januar 2020.

Kapittel 4

Store tanker, lite handling

I denne oppgaven har jeg sett på innføringen av Oljeforbudet, hvordan prosessen med innføringen har vært, og hvilket ansvar som er lagt på kommunene for å håndheve forbudet. Jeg har også sett på hvordan et utvalg av kommuner har jobbet med håndhevingen av forbudet, og hva de anser som sin rolle i innføringen.

Min problemstilling har vært:

Hvilke problemer skal Oljeforbudet løse og hvilke problemer kan oppstå som følge av Oljeforbudet?

I tillegg har jeg to delproblemstillinger:

Hva er forventet av kommunene i gjennomføringen av forbudet?

Hvordan oppfatter kommunene sin rolle, og hvordan har kommunene tolket forbudet?

For å kunne besvare disse spørsmålene har jeg brukt teoriene om aktør-nettverk, translasjon og ”pisk og gulrot”.

I kapittel to forholdt jeg meg til delproblemstillingen ”*Hva er forventet av kommunene i gjennomføringen av forbudet?*” I dette kapittelet brukte jeg høringen som ble sendt ut og høringssvarene. Her fant jeg at det er forventet at kommunene skal føre tilsyn over oljefyringsanlegg i følge Oljeforbudet. Det er også lagt opp til at kommune skal kunne innføre gebyrer for de som ikke innfrir kravene til Oljeforbudet.

I kapittel to så jeg også på Forurensningsforskriften og hvorfor denne vil være viktig i arbeidet videre. Forurensningsforskriften omhandler nedgravde oljetanker, men denne forskriften skiller på størrelsen på tankene. I Forurensningsforskriften er det krevd at alle oljetanker over 3200 l skal vedlikeholdes eller fjernes, men det er ikke sagt noe om de tankene som er under 3200 l. I Forurensningsforskriften er det også bestemt at kommunene skal føre register på alle nedgravde oljetanker over 3200 l.

Delproblemstillingen ”*Hvordan oppfatter kommunene sin rolle, og hvordan har kommunene tolket forbudet?*” besvarte jeg i kapittel 3. Her brukte jeg et utvalg kommuner til å besvare problemstillingen. Det kom fram at kommunene har

oppfattet at det er deres ansvar å håndheve forbudet og at de har forstått sin rolle. Det er noen kommuner som har jobbet mer med forbudet enn andre.

I dette kapitlet kom det også fram at kommunene har tolket Oljeforbudet ulikt. Mens kommune A har valgt å legge stor vekt på å samle inn et fullstendig register for å kunne håndheve Oljeforbudet, har kommune B lagt mer vekt på problemet med de nedgravde oljetankene under 3200 l. Dette er de tankene som ikke rammes av hverken Oljeforbudet eller Forurensningsforskriften.

Oljeforbudet – rett løsning, men feil problem?

Problemstillingen min har vært: *”Hvilke problemer skal Oljeforbudet løse og hvilke problemer kan oppstå som følge av Oljeforbudet?”* Norge har forpliktet seg til å redusere klimautslippene med 40 % innen 2030. For å kunne nå disse målene er det blitt satt i gang flere tiltak som kan bidra med reduksjonen av klimautslipp. Et av disse tiltakene er forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming. Forbudet mot bruk av mineralolje er i seg selv et lett gjennomførbart forbud. Når forbudet trer i kraft 1. januar 2020, vil det ikke lenger kunne bli levert mineralolje. På denne måten vil forbudet gi den ønskede effekten. Når levering av mineralolje ikke lenger er en mulighet, vil også klimautslippet knyttet til bruk av mineralolje til oppvarming reduseres.

Det forbudet ikke tar hensyn til er de problemene som kommer som en følge av innføringen. Et av disse problemene er de nedgravde oljetankene, her er det også viktig å skille mellom tankene over 3200 l og tankene under 3200 l siden Forurensningsforskriften etablerer et skille mellom nedgravde oljetanker basert på størrelse. For tankene over 3200 l ligger problemet i at det ikke finnes noe register, så selv om Forurensningsforskriften setter tydelige retningslinjer for disse tankene vil det være vanskelig å kunne følge bestemmelsene siden kommunene ikke vet hvem som har disse tankene.

Det andre problemet som oppstår som en følge både av Oljeforbudet og Forurensningsforskriften, er de tankene som er under 3200 l. Også her er det et problem at det ikke finnes noen register over tankene, men hovedproblemet med disse tankene er at de ikke rammes av bestemmelsene. Det vil si at om kommunene ikke innfører en lokal forskrift, er det ikke noen bestemmelser om vedlikehold som gjelder for tankene under 3200 l.

Et annet problem som dukker opp er hvordan ansvaret for håndhevingen er lagt over på kommunene, uten at det er gitt noen spesifikke retningslinjer. Det vil potensielt si at det kan være 426 ulike måter å håndtere forbudet på. Det vil også

si at alle kommunene gjør egne fortolkninger av forbudet, og legger vekt på ulike aspekter. Eksempelet fra kommune B tydeliggjør dette. Her har kommunen valgt å legge mest vekt på å utvide Forurensningsforskriften til å gjelde tanker under 3200 l, mens de ikke har lagt inn mye tid og ressurser på håndhevingen av selve Oljeforbudet.

Etter å ha sett på hvilke problemer som dukker opp som en følge av Oljeforbudet vil det derfor være naturlig å stille seg spørsmål om at: ”Ja, Oljeforbudet er rett løsning, men vil det lage nye problemer?”. Har det blitt lagt for mye vekt på klimautslipp, slik at det øker risikoen for miljøforurensning?

Oljeforbudet som en translasjon

For å se om det har vært en vellykket translasjonsprosess har jeg brukt de ulike fasene av translasjon; problematisering, interesseskapning, innrullering og mobilisering (Callon, 1984).

I translasjonsprosessen var problemet som Regjeringen ønsket å løse klimautslipp knyttet til bruk av mineralolje til oppvarming. Det Regjeringen så på som løsningen for dette var innføringen av Oljeforbudet. På denne måten kunne man redusere klimautslippet og forsikre seg om dette ved å sette et forbud mot bruk og levering av mineralolje.

Som nevnt har aktørene fortolket problemene ulikt. Mens noen har jobbet for å få oversikt over brukere for å kunne håndheve selve forbudet, har andre valgt å fokusere mer på de problemene som oppstår som en følge av Oljeforbudet og Forurensningsforskriften.

Høringen som ble sendt ut, kan sees på som mulig interesseskapning fra Regjeringen sin side. Regjeringen ga her en mulighet til høringsinstansene å komme med tilbakemeldinger på forbudet. I høringsnotatet gir de også muligheten til å vise hvorfor de mener det er nødvendig med et slikt forbudt.

Det ønskelige målet ved en høring vil være å kunne skape interesse og å få aktørene til å se hvorfor dette er en god løsning på problemet. Dette er noe som i dette tilfelle også er prøvd på gjennom høringsprosessen.

For å kunne innføre et forbud som Oljeforbudet er det viktig at aktørene blir innrullert i nettverket. På denne måten vil aktørene se sin rolle, og de vil kunne akseptere den rollen nettverket gir dem. I tilfelle med Oljeforbudet har innrulleringen skjedd gjennom høringssvar fra høringsinstansene. Gjennom

høringsvarene har høringsinstansene hatt mulighet til å komme med innspill og tilbakemeldinger på forbudet, og på denne måten også kunne se den rollen de vil ha i gjennomføringen av forbudet.

Det kan i tilfelle med Oljeforbudet være interessant å stille seg spørsmål om innrulleringsprosessen har vært vellykket. Som tidligere nevnt var det kun 11 av landets 426 kommuner som svarte på høringen. Her vil det derfor være interessant å stille spørsmål ved grunnen til at de resterende 415 kommunene valgte å ikke svare på høringen. Vi vet ikke hva disse 415 kommuner har gjort for å forberede seg til forbudet, eller om de har noen tanker om forbudet. Det at disse kommunene ikke har svart på høringen kan være en følge av problematiseringen i dette tilfelle. Det er flere problemer som kommer fram i Oljeforbudet og som en følge av forbudet. Grunnen til at så få kommuner har svart kan derfor være at de ikke er enig i de problemene som skal løses eller hvordan problemene er planlagt løst.

Mobiliseringsprosessen kan etter 1. januar sies å være vellykket. Regjeringen vil kunne forsikre seg om at det ikke lenger blir solgt og levert mineralolje til forbrukerne. De vil på denne måten kunne forsikre seg om at brukere ikke lenger kan benytte seg av fyringsanlegget. Selv om innrulleringsprosessen ikke har vært helt vellykket, vil Regjeringen likevel kunne vite at forbudet blir fulgt. Selv om noen kommuner muligens har valgt ”å sitte stille i båten”, vil også de kunne forsikre seg om at oljetankene ikke blir fylt opp, og fyringsanleggene ikke blir benyttet. Selv om kommunene muligens ikke har blitt godt nok innrullert. Det vil derfor likevel kunne argumenteres for at mobiliseringsprosessen vil vellykket.

Fra Regjeringens side kan det se ut som at selve Oljeforbudet er en vellykket translasjon. Kommunene og brukere vil bli innrullert når det ikke lenger kan levers mineralolje, og på denne måten kan vi si at dette vil bli et vellykket forbud.

Det kan derimot virke som om man i prosessen med Oljeforbudet har glemt å innrullere en aktør – nemlig de nedgravde oljetankene. Tankene over 3200 l blir rammet av Forurensningsforskriften, men hva med de nedgravde oljetankene under 3200 l? Dette er en aktør som ikke er innrullert i translasjonen. Det at de nedgravde oljetankene ikke er innrullert har ført til at de heller ikke blir inkludert i forbudet.

Men tankene mine får du aldri!

Klimaproblemet med bruk av mineralolje vil bli løst av Oljeforbudet, og med det kan vi si at det er et vellykket forbud. Nedgravde oljetanker over 3200 l må vedlikeholdes eller fjernes med bakgrunn i Forurensningsforskriften.

Forurensningsforskriften vil derfor kunne forhindre store miljøforurensinger. Problemene ligger i dag i at det ikke er registerført hvem som er brukere av mineralolje, og hvem som har nedgravde oljetankene under 3200 l.

Hvorfor rammes ikke tankene under 3200 l av Forurensningsforskriften? Vil ikke disse tankene føre til stor nok skade om de begynner å lekke? Er de nedgravde oljetankene blitt en politikk der holdningen ”ute av syne, ute av sinn” gjelder? Det kan spekuleres i om klima er viktigere enn miljø, siden det i det store bildet kan virke som om det kun er ønskelig å redusere klimautslippet knyttet til mineralolje og ikke risikoen for miljøforurensning. For staten vil det ikke bli store problemer om en liten tank begynner å lekke i et nabolag i Midt-Norge. Dette vil kun bli et problem for eieren av tanken, og muligens for kommunen. Er dette grunnen til at disse mindre nedgravde oljetankene blir liggende som tikkende miljøbomber rundt i norske hager uten å bli gjort noe med?

Eierne av de nedgravde oljetankene under 3200 l vil på mange måter kunne havne under radaren når forbudet trer i kraft, siden de ikke vil finnes i et register over brukere. Etter at støtteordningen fra Enova kuttes helt i 2020, vil det for mange være en stor økonomisk belastning å fjerne oljetank og fyringsanlegg. Om disse husstandene finner en annen form for oppvarming, vil de i realiteten slippe å skifte ut oljefyren. De vil kunne la oljetanken bli liggende uten å tømme den på en trygg måte. Hvorfor skal de bruke tid og penger på å fjerne disse tankene, om det ikke er noen andre enn de selv som vet at tankene ligger der?

”Men tankene mine får du aldri” vil derfor kunne være en tankegang som blir en realitet blant mange norsk husstander i tiden fremover.

Referanser

- Alver, B. G., & Øyen, Ø. (1997). *Forskninsetikk i forskerhverdag - Vurderinger og praksis*. Otta: Tano Aschehoug.
- Amundsen, K. H. (2011). *Energi i norske boligbyggelag*. NBBL.
- Aune, M. (1998). *Nøktern eller nytende - Energiforbruk og hverdagsliv i norske husstander*. Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet.
- Berker, T., Gansmo, H. J., & Junghans, A. (2014). Methodologies for Improvement of Non-residential Buildings`Daily Energy Efficiency Reliability. *EuroFM Journal - International Journal of Facilities Managament*, ss. 75-82.
- Callon, M. (1984). Some Elements of a Sociology of Translation: Domestication of the Scallops and the Fishermen of St Brieuc Bay. *The Sociological Review Foundation*, ss. 196-233.
- Callon, M. (2001). Elementer til en oversettelsessosiologi: Kamskjell, fiskere og forskere. I K. Aasdal, B. Brenna, & I. (. Moser, *Teknovitenskaplige kulturer* . Valdres: Spartacus Forlag.
- Christensen, L. (2018). Norges klimamål for 2030. Fra global til europeisk kostnadseffektivitet. *Norsk statsvitenskaplig tidsskrift*.
- Christensen, T. B. (2012). Hva gjør din kommune? *Hentet fra: <https://naturvernforbundet.no/naturogmiljo/hva-gjor-din-kommune-article27953-1024.html> (20. september 2018)*.
- Christensen, T. B. (2017). Forbud mot oljefyring - endelig på plass! *Hentet fra: <https://naturvernforbundet.no/klima/forbud-mot-oljefyring-endelig-pa-plass-article36946-126.html> (9. april 2019)*.
- Dragland, Å. (2015). Bygg står for 40% av verdens utslipp - slik skal det reduseres. *Teknisk ukeblad*.
- Energi Norge. (2017). Høringssvar fra Energi Norge .
- Enova. (2018). Kriterier for støtte til fjerning av oljefyr og -tank. Trondheim: Enova.
- Forbrukerådet. (2016). Høring - forbud mot fyring med mineralole. Oslo.
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. (2016). Høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag - forbud mot fyring med mineralolje til oppvarming av bygninger fra 2020. Steinkjer.
- Gansmo, H. J. (2012). Municipal planning of a sustainable neighbourhood: action research and stakeholder dialogue. *Building Research & Information*, ss. 493-503.
- Grasso, M. (2019). Oily politics: A critical assessment of the oil and gas industry`s contribution to climate change. *Energy Research & Social Science*, ss. 106-115.

- Høyer, H. C., Kasa, S., & Tranøy, B. S. (2016). *Tillit, Styring, Kontroll*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Klima- og miljødepartementet. (2004). Forskrift om begrensning av forurensning.
- Klima- og miljødepartementet. (2016). *Høringsnotat - Høring av forslag om forbud mot bruk av mineralolje (fossil olje) til oppvarming av bygninger fra 2020*. Oslo : Regjeringen .
- Klima- og miljødepartementet. (2017). Oljeforbud fra 2020. *Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/oljefyr/id2556868/> (23. august 2018)*.
- Klima- og miljødepartementet. (2018). Forskrift om forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger. Oslo.
- KlimaOslo. (2017). Slik blir du oljefri. Oslo: KlimaOslo.
- Latour, B. (1987). *Science in Action, How to follow scientists and engineers through society*. Cambridge: Harvard University Press.
- Latour, B. (1990). Technology is Society Made Durable. *The Sociological Review*, ss. 103-131.
- Lindvoll, E. (2019). Enova kutter: Populære varmpumpestøtter halvveres. *Hentet fra: https://www.dinside.no/bolig/enova-kutter-populaere-varmpumpestotter-halveres/70842756#_ga=2.1002738.2120654675.1551771862-431549223.1551073205 (12.mars 2019)*.
- Naturvernforbundet. (2017). Høringsuttalelse til forslag om forbud mot bruk av mineralolje (fossil olje) til oppvarming av bygninger fra 2020. Regjeringen.
- Oslo Kommune. (2017). Oslo Kommunes hørings svar til forslag til forskrift om forbud mot bruk av mineralolje (fossil olje) til oppvarming av bygninger fra 2020. Oslo.
- Regjeringen. (2015). Regjeringen presenterer forslag til norsk klimaforpliktelse. *Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/pressekonferanse/id2393403/> (1. april 2019)*.
- Regjeringen. (2019). Norsk oljehistorie på 5 minutter. *Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/energi/olje-og-gass/norsk-oljehistorie-pa-5-minutter/id440538/> (30. april 2019)*.
- Skjølsvold, T. M. (2015). *Vitenskap, teknologi og samfunn - En introduksjon til STS*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk .
- Statistisk sentralbyrå. (2016). Hørings svar - Forlag til forskrift om forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger. Oslo.
- Steinkjer kommune. (2019). *Steinkjer tar Samfunnsansvar*. Steinkjer: Steinkjer kommune.

- Svane, Ö. (2008). Situations of opprtunity - Hammarby Sjöstad and Stocholm City's process of environmental management. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management* (15), ss. 76-88.
- Teigen, H. (2013). Kommunane som innovatører. I T. Ringholm, & H. A. Teigen, *Innovative kommuner* (ss. 31-52). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse - En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget .
- Trondheim Kommune. (2017). Høringssvar fra Trondheim Kommune. Trondheim.

Vedlegg

Vedlegg 1: Priser på fyringsolje 2003-2018

Oversikt over priser på fyringsolje fra 2003 til 2018 for Haugvegen 7, 7715 Steinkjer

Årstall	Dato	Pris pr. liter (eks. MVA)	Pris pr. liter (inkl. MVA)	Leverandør
2003	17.10.03	3,87	4,80	Statoil
2003	30.12.03	4,03	5,00	Statoil
2004	04.03.04	4,00	4,96	Statoil
2004	17.09.04	4,66	5,78	Statoil
2005	18.03.05	5,18	6,42	Statoil
2006	19.01.06	5,72	7,09	Statoil
2007	08.02.07	5,16	6,40	Statoil
2007	31.10.07	5,58	6,92	Statoil
2007	21.12.07	6,63	8,22	Statoil
2008	27.02.08	6,94	8,61	Statoil
2008	25.11.08	6,33	7,85	Esso
2009	11.06.09	5,62	6,97	Esso
2009	07.12.09	6,07	7,53	Statoil
2010	02.02.10	6,39	7,92	Statoil
2010	09.04.10	6,87	8,52	Statoil
2010	21.07.10	6,78	8,41	Esso
2011	26.01.11	7,65	9,48	Esso
2011	13.04.11	8,46	10,49	Esso
2011	28.11.11	8,28	10,27	Esso
2012	03.02.12	8,24	10,22	Esso
2012	07.12.12	8,13	10,08	Esso
2012	24.08.12	7,39	9,16	Esso
2013	08.02.13	8,36	10,37	Esso
2013	22.05.13	7,82	9,69	Esso
2013	18.12.13	8,75	10,84	Esso
2014	13.03.14	9,27	11,49	Esso
2014	19.12.14	8,25	10,23	Esso
2015	12.03.15	8,50	10,55	Esso
2015	28.07.15	8,21	10,18	Esso
2015	21.12.15	7,09	8,80	Esso
2016	02.03.16	7,33	9,08	Esso
2016	30.06.16	8,07	10,01	Esso
2016	21.12.16	8,63	10,70	Esso
2017	10.03.17	8,93	11,07	Esso
2017	06.07.17	8,30	10,29	Esso
2017	11.12.17	9,31	11,55	Esso
2018	19.02.18	9,45	11,72	Esso

Vedlegg 2: Natur & miljøundersøkelse høsten 2012 – Nord-Trøndelag. Hentet fra Naturvernforbundet

Natur & miljøundersøkelse høsten 2012 - Nord-Trøndelag											
Kommuner med mål for utfasing av oljefyrer, register for nedgravde oljetanker over og under 3200 liter og personlig enøk-rådgivning til innbyggere. Undersøkelsen er utført i perioden august til oktober 2012. Spørsmålsskjema sendt på e-post til alle landets kommuner. Svarprosent: 38 %.											
Kommune	Utfasing av oljefyrer i kommunale bygg		Utfasing av private oljefyrer		Register for nedgravde oljetanker på 3200 liter		Register for nedgravde oljetanker under 3200 liter		Personlig enøk-rådgivning til innbyggere		
	Mål	Årstall	Mål	Antall	Volum (liter)	Register	Antall	Volum (liter)	Har tilbud	Ønsker å tilby	
1702 Steinkjer											
1703 Namsos	Ja	2013	Nei	76	1 027 000	Nei	-	-	Nei	Nei	
1711 Meråker											
1714 Sjøelhal											
1717 Frosta	Nei	-	Nei	31	300 000	Ja	14	30 000	Nei	Nei	
1718 Leksvik											
1719 Levanger											
1721 Verdal											
1723 Movik											
1724 Verran											
1725 Namdalseid											
1729 Inderøy											
1736 Snåsa	Ja	2012	Nei	4	31 000	Ja	-	-	Nei	Nei	
1738 Lierne											
1739 Røyrvik											
1740 Namskogan											
1742 Grong	Nei	-	Nei	-	-	Nei	-	-	Nei	Nei	
1743 Høylandet											
1744 Overhalla	Ja	2019	Ja	-	-	Delvis *	23	350 000	Ja	Ja	
1748 Fosnes											
1749 Flåtanger											
1750 Vikna											
1751 Nærøy											
1755 Leka											
Tall for hele landet		Ja: 51 %	Innen 2018: 29 %	Ja: 14 %	19 336	321 101 070	Ja: 28 %	45 276	96 325 166	Ja: 10 %	Ja: 41 %
		Nei: 25 %	Etter 2018: 4 %	Nei: 77 %			Nei: 48 %			Nei: 85 %	Nei: 27 %
		Fasett ut: 8 %	Ikke tildt: 15 %								

* Har ikke søkt mellom tanker over og under 3200 liter i registeret. For slike kommuner har vi plassert tallene i kategorien "Nedgravde oljetanker under 3200 liter".

Ansag/cirkaltall Spisslast = oljefyr som reserve
- = informasjon ikke oppgitt

Kommuner med mål for utfasing av oljefyrer, register for nedgravde oljetanker over og under 3200 liter og personlig enøk-rådgivning til innbyggere. Undersøkelsen er utført i perioden august til oktober 2012. Spørsmålsskjema sendt på e-post til alle landets kommuner. Svarprosent: 38 %.

Vedlegg 3: Intervjuguide

Personlige spørsmål

1. Fortell litt om deg selv.
2. Fortell litt mer om din bakgrunn, utdanning og yrkeserfaring.
3. Kan du kort beskrive hva din jobb innebærer?
4. Hvor lenge har du hatt din nåværende stilling?
5. Kan du beskrive hva slags erfaring du har med miljørettede tiltak?

Spørsmål rettet mot masteroppgaven

1. Fortell litt om hva du/dere vet om oljefyringsforbudet som trer i kraft fra 2020.
2. Fortell litt om hva du/dere tenker å gjøre for å håndheve forbudet fra 1. januar 2020.
 - Hva slags ressurser trenger dere for å gjennomføre tiltak på en god måte?
3. Hvordan har kommunen jobbet med Oljeforbudet hittil?
 - Hvilke energikilder anbefaler dere brukerne å erstatte oljefyr/tank/kamin med?
4. Hvilke planer har kommunen fremover når det kommer til håndhevingen av Oljeforbudet?
5. Hvordan jobber deres kommune med å få oversikt over oljetanker i kommunen?
6. Fortell litt om dine/deres tanker rundt forbudet mot oljefyring som trer i kraft fra 2020.
7. Er det noe annet du/dere ønsker å tilføye? Eller har dere noen andre kommentarer å komme med til det vi har diskutert?

